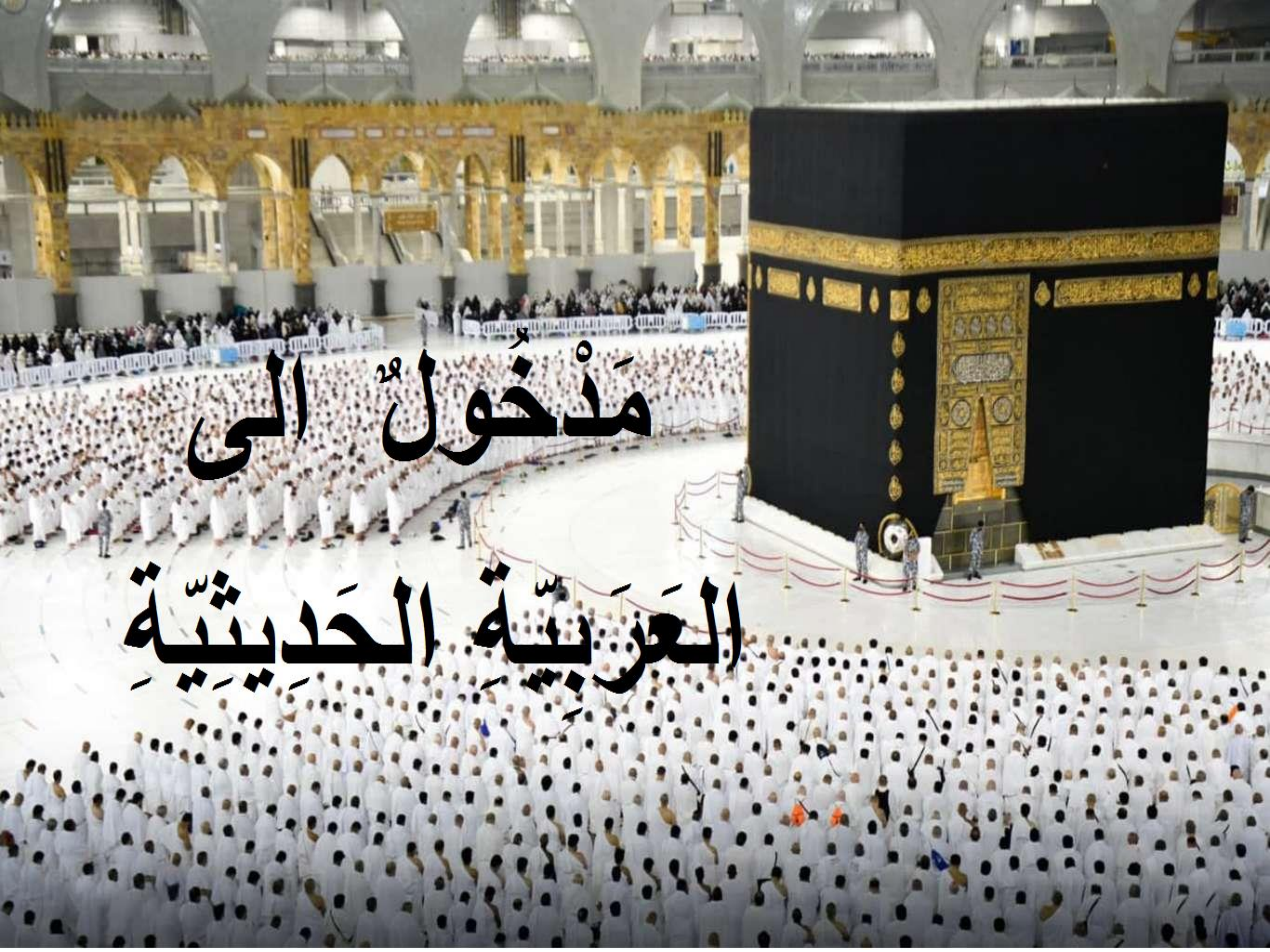

مَدْخُولٌ الى
العَرَبِيّةِ الحَدِيثّيةِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ حَقَّ

حَمْدِهٖ وَثَنَائِهٖ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى خَيْرِ

خَلْقِهٖ مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ اَجْمَعِينَ

Arapça’da İsimler Tekil-İkil-Çoğul

الفُطور

الأخ: صباح الخَير.

الأخت: صباح الخَير.

الأخ: أينَ أمّي؟ أنا جائِع جِدًّا.

الأخت: هي في المَطْبَخِ.

الأخ: هل الفُطور جاهز؟

الأخت: نعم، في المَطْبَخ.

الأخ: ماذا عَلى الفطور يا أمي؟

الأُمّ: جُبْن و زَيتون و عَسل و مُرَبّ وبَيْض و خُبْز و فَطائِر.

الأخت: ماذا نَشْرَبُ؟

الأُمّ: نَحنُ نَشْرَبُ الشاي و القَهْوَة. أَنْتُمَا تَشْرَبانِ عَصير البُرْتُقال.

الأخت: مممم... لَذيذ جِدّاً.

- Metinde Geçen Kelimeler

جَاعَ ـ يَجُوعُ ـ جَوْعًا ـ مَجَاعَةً acıkmak

İsmi fail: جائِع acıkan

مَطْبَخٌ ج مَطابِخُ mutfak. F.: طَبَخَ ـَـ طَبْخًا pişirmek

i.f.: جاهز hazır

فَطَرَ ـُـ فُطُورًا iftar etti, orucunu açtı, kahvaltı yaptı

فَطِيرَةٌ م فَطائِر çörek, pasta, kurabiye, hamur işi

TEKİL

الْمعلّمُ öğretmen (merfû, ref alâmeti damme)

معلّمٌ her hangi bir öğretmen (merfû, ref alâmeti damme)

İKİL

İkil (eril)		Tekil	
مُسْلِمانِ	انِ +	مُسْلِمٌ	Merfû
مُسْلِمَيْنِ	ـَيْنِ +	مُسْلِمًا	Mansûb
مُسْلِمَيْنِ	ـَيْنِ +	مُسْلِمٍ	Mecrûr

- # İKİL MÜSENNA

İkil (dişil)		Tekil	
مُسْلِمَتَانِ	انِ +	مُسْلِمَةٌ	Merfû
مُسْلِمَتَيْنِ	ـَيْنِ +	مُسْلِمَةً	Mansûb
مُسْلِمَتَيْنِ	ـَيْنِ +	مُسْلِمَةٍ	Mecrûr

ALIŞTIRMA

- Kelimelerin, ikil formlarının merfû, mansûb ve mecrûr şekillerini yazınız.

طَائِرٌ, كِتاب , دَفْتَر , بَيْت مَدْرَسَة

بَقَرَةٌ , رِسَالَةٌ, رَجُلٌ, قَلَمُ مُعَلِّم

ARAPÇA’DA ÇOĞULLAR الجَمع

Arapça’da çoğullar üçe ayrılırlar.

1. Düzenli Eril Çoğul
2. Düzenli Dişil Çoğul
3. Düzensiz Çoğul (Cem‘u’t-Teksîr)

Düzenli Eril Çoğul		Tekil	
مُسْلِمُونَ	ونَ +	مُسْلِمٌ	Merfû
مُسْلِمِينَ	ينَ +	مُسْلِمًا	Mansûb
مُسْلِمِينَ	ينَ +	مُسْلِمٍ	Mecrûr

Düzenli Dişil Çoğul		Tekil	
مُسْلِمَاتٌ	+ اتٌ	مُسْلِمَةٌ	Merfû
مُسْلِمَاتٍ	+ اتٍ	مُسْلِمَةً	Mansûb
مُسْلِمَاتٍ	+ اتٍ	مُسْلِمَةٍ	Mecrûr

Mecrûr	Mansûb	Merfû	
كاتِبَيْنِ	كاتِبَيْنِ	كاتِبانِ	كاتب
كاتِبَتَيْنِ	كاتِبَتَيْنِ	كاتِبَتانِ	كاتِبَةٌ
نافِذَتَيْنِ	نافِذَتَيْنِ	نافِذَتانِ	نافذة
قَلَمَيْنِ	قَلَمَيْنِ	قَلَمانِ	قَلَمٌ
شَجَرَتَيْنِ	شَجَرَتَيْنِ	شَجَرَتانِ	شَجَرَة
مَكْتَبَيْنِ	مَكْتَبَيْنِ	مَكْتَبانِ	مَكْتَب
كُرْسِيَّيْنِ	كُرْسِيَّيْنِ	كُرْسِيّانِ	كُرْسِيّ
دَفْتَرَيْنِ	دَفْتَرَيْنِ	دَفْتَرانِ	دَفْتَر
سَيّارَتَيْنِ	سَيّارَتَيْنِ	سَيّارَتانِ	سَيّارَة

Mecrûr	Mansûb	Merfû	
مُخْلِصِينَ	مُخْلِصِينَ	مُخْلِصُونَ	مُخْلِصٌ
مُخْلِصاتٍ	مُخْلِصاتٍ	مُخْلِصاتٌ	مُخْلِصَةٌ
مُهَنْدِسِينَ	مُهَنْدِسِينَ	مُهَنْدِسُونَ	مُهَنْدِسٌ
مُهَنْدِساتٍ	مُهَنْدِساتٍ	مُهَنْدِساتٌ	مُهَنْدِسَةٌ
مُدِيرِينَ	مُدِيرِينَ	مُدِيرُونَ	مُدِيرٌ
مُدِيراتٍ	مُدِيراتٍ	مُدِيراتٌ	مُدِيرَةٌ
مُتَعَلِّمِينَ	مُتَعَلِّمِينَ	مُتَعَلِّمُونَ	مُتَعَلِّمٌ
مُتَعَلِّماتٍ	مُتَعَلِّماتٍ	مُتَعَلِّماتٌ	مُتَعَلِّمَةٌ
مُجْتَهِدِينَ	مُجْتَهِدِينَ	مُجْتَهِدُونَ	مُجْتَهِدٌ
مُجْتَهِداتٍ	مُجْتَهِداتٍ	مُجْتَهِداتٌ	مُجْتَهِدَةٌ

Düzensiz Çoğul Cem‘u’t-Teksîr Müzekker

	Düzensiz (Kırık) Çoğul	Tekil
Kalemler	أَقْلام	قَلَم
Kitaplar	كُتُب	كِتاب
Defterler	دَفاتِر	دَفْتَر
Balıklar	أسْماك	سَمَك
Camiler	مَساجِد	مَسْجِد
Evler	بُيوت	بَيْت
Yollar	طُرُق	طَريق
Masalar	مَكاتِب	مَكْتَب
Aylar	أَشْهُر	شَهْر
Paralar	نُقود	نَقد
Zarflar	ظُروف	ظَرْف
Köpekler	كِلاب	كَلْب
Develer	جِمال	جَمَل
Anahtarlar	مَفاتيح	مِفْتاح

Düzensiz Çoğul Cem‘u’t-Teksîr Müennes

	Düzensiz (Kırık) Çoğul	Tekil
Odalar	غُرَف	غُرْفَة
Okullar	مَدارِس	مَدْرَسَة
Çantalar	حَقائِب	حَقِيبَة
Gemiler	سُفُن	سَفِينَة
Ağaçlar	أشْجار	شَجَرَة
Deliller	حُجَج	حُجَّة
Mesajlar, mektuplar	رَسائِل	رِسالَة
Ödüller	جَوائِز	جائِزَة
Şehirler	مُدُن	مَدِينَة
Pencereler	نَوافِذ	نافِذَة
Bahçeler	حَدائِق	حَدِيقَة
Cetveller	مَساطِر	مِسْطَرَة

Aşağıdaki metni okuyunuz. Metindeki ikil ve çoğul isim ve fiilleri belirleyiniz.

- أحمد و محمد صَديقانِ هما طالِبانِ في الجامِعةِ و يَذْهَبان عادةً إلى الدّرسِ مَعًا اليوم ذَهَبا معًا إلى الكُلِّيّةِ و دَخَلا الصّفَّ و جَلَسا على مَقْعَدِهما ثُمَّ حَضَرَتْ الطالباتُ إلى الصّف و جَلَسْنَ على مقاعِدِهن بعْدَ الدّرسِ خَرَج الطُّلابُ و الطَّالِباتُ من الصّف و ذَهَبوا إلى المَقْصَفِ و شَرِبوا الشّاي و دَرَسوا مَعاً وفي المساء رَجَعوا إلى بُيوتِهم

Geçmiş zaman Ma'lûm çekimi

كَتَبَ

Gitmek Fiilinin geçmiş zaman **Ma'lûm** çekimi

اَلْمَاضِى اَلْمعْلُوم

		اَلْجَمْعُ çok kişi	اَلْمُثَنّى iki kişi	اَلْمُفْرَدُ tek kişi	فَعَلَ Ma'lûm Fiil kalıbı
3. şahıs	erkek	كَتَبُوا Yazdılar.	كَتَبَا Yazdı.(iki kişi)	كَتَبَ Yazdı.	اَلْغَاءِبُ
	dişi	كَتَبْنَ Yazdılar.	كَتَبَتَا Yazdı.(iki kadın)	كَتَبَتْ Yazdı.	اَلْغَاءِبَةُ
2. şahıs	erkek	كَتَبْتُمْ yazdınız	كَتَبْتُمَا yazdınız(iki erkek)	كَتَبْتَ yazdın.	اَلْمُخَاطَبُ
	dişi	كَتَبْتُنَّ yazdınız	كَتَبْتُمَا yazdınız(iki kadın)	كَتَبْتِ yazdın.	اَلْمُخَاطَبَةُ
1.şahıs ortak		كَتَبْنَا yazdık	كَتَبْنَا yazdık	كَتَبْتُ yazdım	اَلْمُتَكَلِّمُ

Aşağıdaki fiillerden 3 tanesinin mazi çekimini yapınız.

كتَب - ُ Yazdı   خرَج - ُ Çıktı   نطَق - ُ Konuştu

كسَر - ِ Kırdı   نزَل - ِ İndi   جلَس - ِ Oturdu

ذهَب - َ Gitti   ظهَر - َ Ortaya çıktı   قطَع - َ Kesti

علِم - َ Bildi   شرِب - َ İçti   فهِم - َ Anladı

بخُل - ُ Cimrileşti   صرُح - ُ Saf oldu, açık konuştu

غضِب - ِ Kızdı

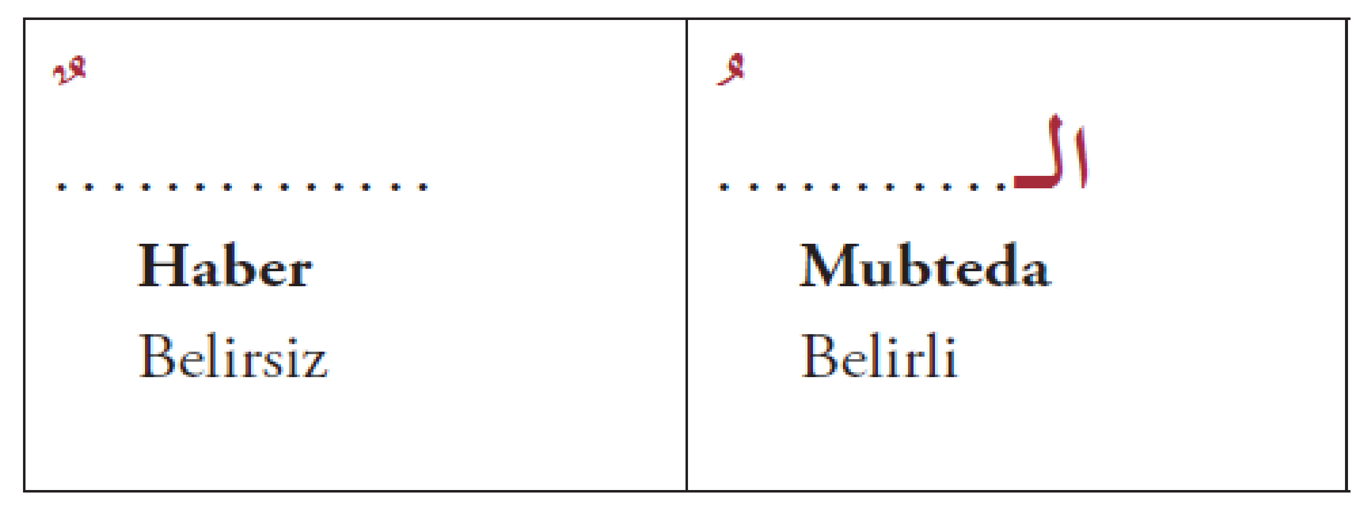
ARAPÇADA İSİM CÜMLESİ

- **İsim Cümlesinin Ögeleri**

İsim cümlesinin 2 temel ögesi vardır: **Mübteda ve haber**. Mübteda, cümlenin **öznesidir.** Genellikle isim cümlesinin başında bulunur ve ref (harekesi zamme) durumunda gelir. Haber ise cümlenin **yüklemidir** ve mübtedadan sonra gelir. Haber, mübteda hakkında bilgi veren ögedir.

AVAMİL: MAMULÜ MERFU

Üçüncüsü ve dördüncüsü; **Mübteda ve Haber**’dir. Buna misal; مُحَمَّدٌ خَاتِمُ الْأَنْبِيَاءِ «Muhammed nebilerin mührüdür» gibi. Bu bir isim cümlesidir. İsim cümlesi teferruatlı olarak anlatılacak ama bilmemiz gereken şu ki, fiil olmadığından fail yoktur, isim ve haberden müteşekkildir. İsime mübteda diyebiliriz. Bu misalde ise isim, yani mübteda مُحَمَّدٌ lafzıdır ve merfudur, bu isimin haberi ise خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ lafzıdır ve o da mahallen merfudur. خَاتِمُ الْأَنْبِيَاءِ aynı zamanda muzaf ve muzafun ileyhten meydana gelir. Tek mübteda ve tek isim olsa idi bu örnek şöyle olurdu; مُحَمَّدٌ خَاتِمٌ «Muhammed sonuncudur» gibidir. مُحَمَّدٌ lafzı mübteda, خَاتِمٌ ise haberdir.

(İlim bir hazinedir.)

العِلْمُ كَنْزٌ.

Haber merfû
Ref alâmeti
sondaki damme

Mubteda merfû
Ref alâmeti
sondaki damme

اَلجَوُّ بارِدٌ . (Hava soğuktur.)

اَلكتابُ مُفيدٌ . (Kitap yararlıdır.)

اَلصَّبْرُ جميلٌ . (Sabır güzeldir.)

Kitap faydalıdır.	اَلْكِتَابُ مُفِيدٌ
İki kitap faydalıdır.	اَلْكِتَابَانِ مُفِيدَانِ
Kitaplar faydalıdır.	اَلْكُتُبُ مُفِيدَةٌ
Araba hızlıdır.	اَلسَّيَّارَةُ مُسْرِعَةٌ
İki araba hızlıdır.	اَلسَّيَّارَتَانِ مُسْرِعَتَانِ
Arabalar hızlıdır.	اَلسَّيَّارَاتُ مُسْرِعَةٌ
Öğrenci sınavını geçti.	اَلتِّلْمِيذُ نَجَحَ فِي إمْتِحَانِهِ
Öğrenci sınavını geçti.	اَلتِّلْمِيذَةُ نَجَحَتْ فِي إمْتِحَانِهَا

Kalemin rengi güzeldir.	اَلْقَلَمُ لَوْنُهُ جَمِيلٌ
Silginin rengi güzeldir.	اَلْمِحَاةُ لَوْنُهَا جَمِيلٌ
Müdür bürosundadır.	اَلْمُدِيرُ فِي مَكْتَبِهِ
Müdire Hanım bürosundadır.	اَلْمُدِيرَةُ فِي مَكْتَبِهَا
Kalem masanın üstündedir.	اَلْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ
Çanta masanın üstündedir.	اَلْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ

- **Haber** tek bir kelime olduğunda şu kaideler geçerlidir:

1- Mübteda önce, haber sonra gelir.

2- Mübteda marife, haber nekra olur.

3- Haber mübtedaya cinsiyet, sayı ve irab açısından uyar.

- **اَلطَّالِبُ مُجْتَهِدٌ** Öğrenci çalışkandır. **Mübteda haberden önce gelmiştir**. Mübteda **marife**, haber ise **nekradır**. **Haber mübtedaya** cinsiyet bakımından uymuştur; ikisi de **müzekkerdir**. Sayı cinsinden uymuştur; ikisi de **müfreddir** ve irab cihetinden uymuştur; ikisi de **merfudur**.

Haber olan sözcük, mubtedaya aşağıdaki yönlerden uymak zorundadır:

1.Erillik-dişillik yönünden: Mubteda müzekkerse haber de müzekker, mubteda müennes ise haber de müennes olmak zorundadır.

Erkek öğrenci başarılıdır.

Kız öğrenci başarılıdır.

2. Sayı yönünden: Haber mubtedaya tekillik, ikillik ve çoğulluk yönünden uymak zorundadır.

Müfred Erkek öğrenci başarılıdır. الطّالِبُ ناجحٌ

Tesniye İki erkek öğrenci başarılıdır.

الطّالِبانِ ناجِحانِ .

Cem'i Erkek öğrenciler başarılıdır.

الطُلّبُ ناجِحون .

Tekil Kız öğrenci başarılıdır.

الطّالِبَةُ ناجحةٌ .

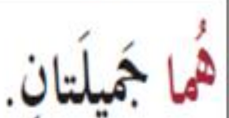
İkil İki kız öğrenci başarılıdır.

الطّالِبتانِ ناجِحتانِ .

Çoğul Erkek öğrenciler başarılıdır.

الطَّالِباتُ ناجِحاتٌ .

Haberin Zamir Olması

(O fakirdir.)	هُوَ فَقِيرٌ.		(Adam fakirdir.)	الرَّجُلُ فَقِيرٌ.
(O güzeldir.)	 هِيَ جَمِيلَةٌ.		(Kız güzeldir.)	البِنتُ جَمِيلَةٌ.
(O geniştir.)	 هِيَ واسِعَةٌ.		(Bahçe geniştir.)	الحَدِيقَةُ واسِعَةٌ.
(O ikisi uzundur.)	 هُما طَوِيلانِ.		(İki öğrenci uzundur.)	الطّالِبانِ طَوِيلانِ.
(O ikisi güzeldir.)	 هُما جَمِيلَتانِ.		(İki hemşire güzeldir.)	المُمَرِّضتانِ جَمِيلَتانِ.
(Onlar ihlaslıdır.)	 هُمْ مُخْلِصونَ.		(Adamlar ihlaslıdır.)	الرِّجالُ مُخْلِصونَ.
(Onlar (kadın) çalışkandır.)	 هُنَّ مُجْتَهِداتٌ.		(Kadın doktorlar çalışkandır.)	الطَّبِيباتُ مُجْتَهِداتٌ.

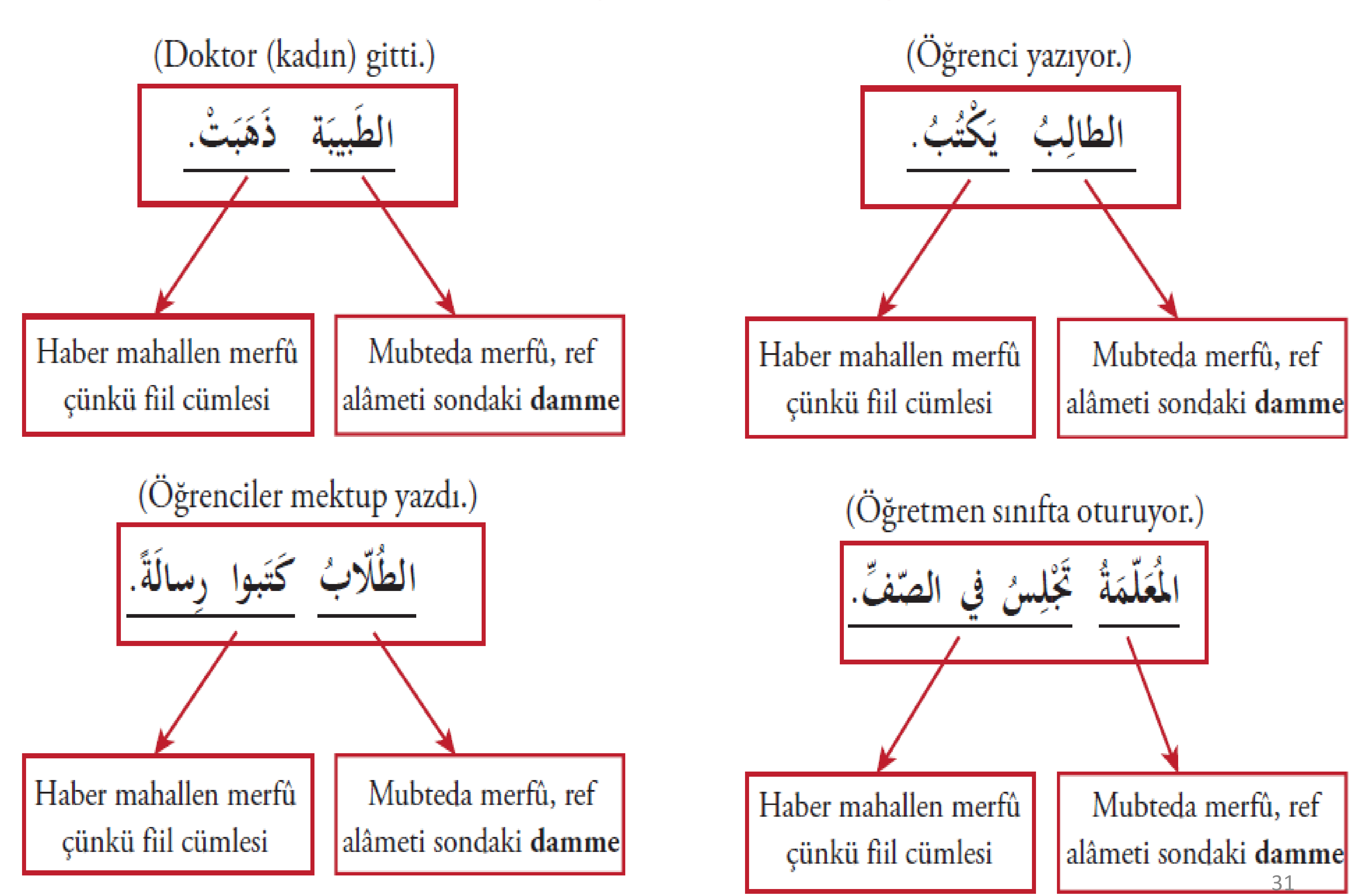
HABER ÇEŞİTLERİ أَنْواعُ الخَبر

- **Haber üç çeşittir. 1- Mufred 2- Cümle 3- Şibih cümle**
- Öğrenci Müslümandır. الطّالِبُ مُسْلِمٌ
- İki öğrenci Müslümandır. الطّالِبانِ مُسْلِمانِ
- Öğrenciler Müslümandır. الطُّلابُ مُسْلِمونَ
- Hemşire iyi. المُمرِّضَةُ طَيّبَةٌ
- İki hemşire iyi. المُمرّضَتانِ طَيّبَتانِ
- Hemşireler iyi. المُمرّضاتُ طَيّباتٌ

- **Arapça bir kelime, düzensiz çoğulların gayri âkil grubuna ilişkin bir çoğul ise, tekil-dişil bir kelime gibi işlem görür.**

- Kitaplar faydalıdır. الْكُتُبُ نافِعَةٌ
- Kalemler çoktur. الأقلامُ كثيرةٌ
- Kapılar açıktır. الأَبْوابُ مَفْتوحَةٌ
- Pencereler kapalıdır. النّوافذُ مُغْلَقَةٌ

Haberin Cümle Olması

Haberin Şibih Cümle Olması

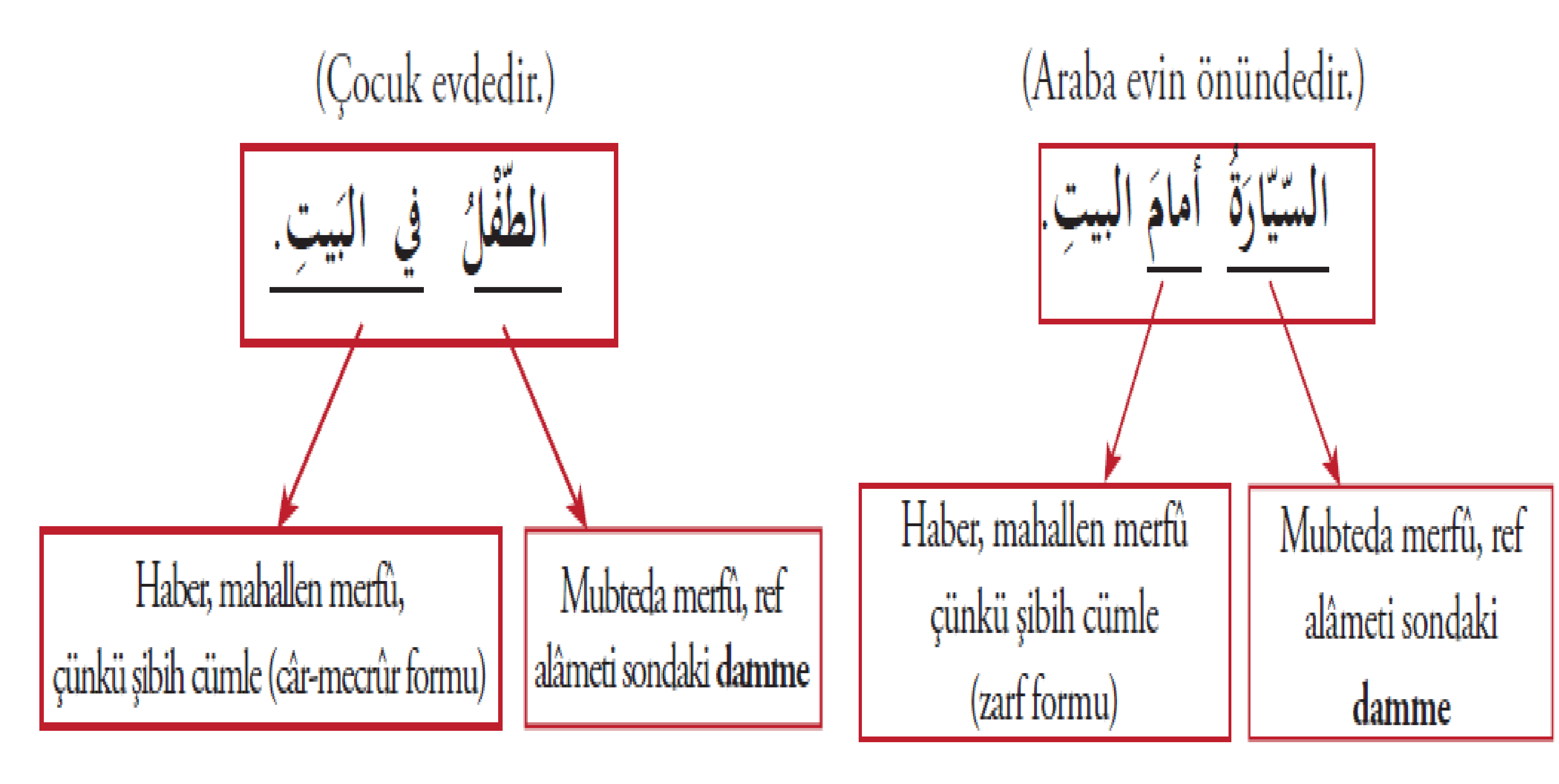
- Haber bir şibih cümle olabilir. "Şibih cümle"nin kelime anlamı, "cümlemsi"dir. Kavram olarak anlamı ise, mubtedanın haberinin:

a. Harf-i cer ve mecrûrundan oluşması (harf-i cer ve kendisinden sonra gelen mecrûr isme kısaca "cârmecrûr" denir); ya da

b. Bir zarftan ibaret olması durumudur.

- Bir başka ifadeyle, haberin câr-mecrûr veya zarftan oluşması durumuna "şibih cümle" diyoruz.

Şibih cümle, her ne kadar gerçek bir cümle olmasa da, onun i'râbı da *mahallen'*dir ve şibih cümle olan haberde ref alâmeti aranmaz, ***"mahallen merfû"*** denir.

(Çocuk evdedir.)
الطِّفْلُ فِي البَيْتِ.
Haber, mahallen merfû, çünkü şibih cümle (câr-mecrûr formu)
Mubteda merfû, ref alâmeti sondaki **damme**
(Araba evin önündedir.)
السَّيَّارَةُ أمامَ البيتِ.
Haber, mahallen merfû çünkü şibih cümle (zarf formu)
Mubteda merfû, ref alâmeti sondaki **damme**

HABERİN MUBTEDADAN ÖNCE KULLANILMASI

تقدم الخبر على المبتدأ

- Mubteda belirsiz bir isim olarak değil de belirli bir isim olarak kullanıldığında her zaman cümlenin başında gelir. Ancak mubteda belirsiz bir isim, haber de şibih cümle olursa, bu durumda haber mubtedadan önce gelmek zorundadır. Yani haberin mubtedadan önce kullanılma zorunluluğu ancak iki koşulun gerçekleşmesi ile söz konusudur:
- **1. Mubteda belirsiz olacak,**
- **2. Haber de şibih cümle olacak.**

Sona kalmış mubteda	Öne geçmiş haber	
عُصْفورٌ.	على الشَّجَرَةِ	1
رَجُلٌ.	في الحَديقَةِ	2
كَلْبٌ.	أمامَ البيتِ	3
طِفْلٌ.	تَحْتَ الشَجَرَةِ	4
قِطَّةٌ.	خَلْفَ البابِ	5
قَلَمٌ.	لِلْمُدَرِّسِ	6
فَتاةٌ.	عِنْدَ البابِ	7

Haber	Mubteda	
على الشَّجَرَةِ.	العُصْفورُ	1
في الحَديقَةِ.	الرَّجلُ	2
أمامَ البيتِ.	الكَلْبُ	3
تَحْتَ الشَجَرَةِ.	الطِّفْلُ	4
خَلْفَ البابِ.	القِطَّةُ	5
لِلْمُدَرِّسِ.	القَلَمُ	6
عِنْدَ البابِ.	الفَتاةُ	7

1. Ağacın üstünde bir serçe var.
2. Bahçede bir adam var.
3. Evin önünde bir köpek var.
4. Ağacın altında bir çocuk var.
5. Kapının arkasında bir kedi var.
6. Öğretmenin bir kalemi var.
7. Kapıda bir genç kız var.

1. Serçe ağacın üstündedir.
2. Adam bahçededir.
3. Köpek evin önündedir.
4. Çocuk ağacın altındadır.
5. Kedi kapının arkasındadır.
6. Kalem öğretmenindir.
7. Genç kız kapıdadır.

MUZARİ FİİL

(Cem‘)	(Tesniye)	(Mufred)
يَجْلِسُونَ	يَجْلِسَان	يَجْلِسُ
يَجْلِسْنَ	تَجْلِسَانِ	تَجْلِسُ
تَجْلِسُونَ	تَجْلِسَانِ	تَجْلِسُ
تَجْلِسْنَ	تَجْلِسَانِ	تَجْلِسِينَ
نَجْلِسُ	نَجْلِسُ	أَجْلِسُ

İŞARET İSİMLERİ أسماءُ الإشارة

Yakın için kullanılan işaret isimleri : هَذا bu

الجمع Çoğul	المثنى İkil	المفرد Tekil	
هؤلاءِ bunlar	هَذان bu ikisi	هَذا bu	المُذكّر Müzekker
هؤلاءِ	هَتان	هَذِه	المؤنث Müennes

Bu çocuk geldi.	جَاءَ هَذَا الْوَلَدُ
Bu kız geldi.	جَاءَتْ هَذِهِ الْبِنْتُ
Bu çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ هَذَا الْوَلَدَ
Bu kızı gördüm.	رَأَيْتُ هَذِهِ الْبِنْتَ
Bu çocuğa selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَذَا الْوَلَدِ
Bu kız çocuğuna selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَذِهِ الْبِنْتِ

Uzak İçin Kullanılan Zamirler

Çoğul (Ortak)	Müennes	Müzekker
أُولَئِكَ	تِلْكَ	ذَاكَ - ذَلِكَ
Şunlar	Şu	Şu

أُولَئِكَ الرِّجَالُ	تِلْكَ الْبِنْتُ	ذَلِكَ الرَّجُلُ
Şu adamlar	Şu kız	Şu adam

Şu kızı gördüm.	رَأَيْتُ تِلْكَ الْبِنْتَ
Şu çocuğa selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى ذَلِكَ الْوَلَدِ
Şu kız çocuğuna selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى تِلْكَ الْبِنْتِ

الأُسْتاذُ : صَبَاحُ الْخَيْرِ، مَنْ أَنْتَ؟

إِبْرَاهِيمُ : صَبَاحُ النُّور يَا أُسْتَاذ، أَنَا إِبْرَاهِيمُ وَأَنَا مِنْ لِيبِيَا.

الأُسْتاذُ : أَهْلاً وَسَهْلاً يَا إِبْرَاهِيمُ، هَلْ تَعَرَّفْتَ عَلَى أَصْدِقَائِكَ؟

إِبْرَاهِيمُ : لَا، لَمْ أَتَعَرَّفْ عَلَيْهِمْ بَعْدُ.

الأُسْتاذُ : هٰذَا طَالِبٌ إِنْدُونِيسِيٌّ، اِسْمُهُ جَمَالُ الدِّينِ، وَهٰذِهِ زَيْنَبُ وَهِيَ طَالِبَةٌ سُعُودِيَّةٌ، وَهٰذَانِ طَالِبَانِ مِنْ مَالِيزِيَا. وَهٰؤُلَاءِ أَحْمَدُ وَحُسَيْنٌ وَعِيسَى وَهُمْ مِنْ تُرْكِيَا. هَاتَانِ الطَّالِبَتَانِ زَيْنَبُ وَمَرْيَمُ. أُولَئِكَ الطَّالِبَاتُ فَاطِمَةُ وَسَلْوَى وَخَدِيجَةُ، وَذٰلِكَ الطَّالِبُ أَمْرِيكِيٌّ، وَتِلْكَ الطَّالِبَةُ عَائِشَةُ وَهِيَ مِنْ مِصْرَ.

إِبْرَاهِيمُ : شُكْرًا عَلَى هٰذِهِ الْمَعْلُومَاتِ يَا أُسْتَاذُ.

الأُسْتاذُ : عَفْوًا يَا إِبْرَاهِيمُ.

١	اَلْبَاءُ	آمَنْتُ بِاللّٰهِ وَبِهِ لَأُبْعَثَنَّ
٢	مِنْ	تُبْتُ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ
٣	إِلَى	تُبْتُ إِلَى اللّٰهِ تَعَالَى
٤	عَنْ	كُفِفْتُ عَنِ الْحَرَامِ
٥	عَلَى	تَجِبُ التَّوْبَةُ عَلَى كُلِّ مُذْنِبٍ
٦	اللَّامُ	اَنَا عُبَيْدٌ لِلّٰهِ تَعَالَى
٧	فِي	اَلْمُطِيعُ فِي الْجَنَّةِ
٨	اَلْكَافُ	لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ
٩	حَتَّى	أَعْبُدُ اللهَ تَعَالَى حَتَّى الْمَوْتِ
١٠	رُبَّ	رُبَّ تَالٍ يَلْعَنُهُ الْقُرْآنُ
١١	وَاوُ الْقَسَمِ	وَاللّٰهِ لَا أَفْعَلَنَّ الْكَبَائِرَ
١٢	تَاءُ الْقَسَمِ	تَاللّٰهِ لَأَفْعَلَنَّ الْفَرَائِضَ
١٣	حَشَا	هَلَكَ النَّاسُ حَاشَا الْعَالِمِ
١٤	مُذْ	تُبْتُ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَعَلْتُهُ مُذْ يَوْمِ الْبُلُوغِ
١٥	مُنْذُ	تَجِبُ الصَّلَاةُ مُنْذُ يَوْمِ الْبُلُوغِ
١٦	خَلَا	هَلَكَ الْعَالِمُونَ خَلَا الْعَامِلِ بِعِلْمِهِ
١٧	عَدَا	هَلَكَ الْعَامِلُونَ عَدَا الْمُخْلِصِ
١٨	لَوْلَا	لَوْلَاكَ يَا رَحْمَةَ اللهِ لَهَلَكَ النَّاسُ
١٩	كَيْمَه	كَيْمَه عَصَيْتَ
٢٠	لَعَلَّ	لَعَلَّ اللّٰهِ تَعَالَى يَغْفِرُ ذَنْبِي

İSİM TAMLAMASI

En az iki ismin yan yana gelerek oluşturduğu tamlamaya isim tamlaması denir. Arapçada tamlamanın ögelerinden tamlanana muzâf مُضاف tamlayana muzâfu'n-ileyh مُضاف إليه adı verilir. Türkçedekinin tersine Arapçada önce tamlanan, sonra tamlayan kullanılır. Türkçe bir isim tamlamasını Arapçaya çevirirken sözcüklerin altına Arapçalarını yazmak yeterlidir.

Evin Kapısı

1- Muzâf

Arapça tamlamanın ilk ögesidir. Yani tamlanandır. Hiçbir zaman başında harf-i ta'rîf belirlilik takısı, (ال) bulunmaz, sonu da hiçbir zaman tenvinlenmez, tek hareke ile harekelenir. Cümle içindeki yerine göre son harekesi değişir. Özne durumunda **damme**, nesne durumunda **fetha**, başında harfi cer veya zarf bulunduğunda **kesra** ile harekelenir.

Müsenna ve Cem'i müzekker-i salim isimler muzaf olduklarında sonlarındaki "nun" (ن) düşer.

mesela, (بَابَانِ) müsennadır ve "iki kapı" manasındadır. Bu kelime, muzaf olduğunda, mesela "Evin iki kapısı" denilmek istendiğinde, kelimenin sonundaki "nun" düşer ve (بَابَا الْبَيْتِ) şeklinde söylenir.

بِنْتَا عَلِيٍّ , كِتَابَا التِّلْمِيذِ , نَافِذَتَا الْغُرْفَةِ

Mesela, مُعَلِّمُونَ cem-i müzekker-i salimdir ve "öğretmenler" manasındadır. Bu kelime, muzaf olduğunda, "Okulun öğretmenleri" denilmek istendiğinde, kelimenin sonundaki "nun" düşer ve مُعَلِّمُو الْمَدْرَسَةِ şeklinde söylenir.

حَارِسُو الْمَصْنَعِ مُشْرِكُو قُرَيْشٍ مُهَنْدِسُو الشَّرِكَةِ

فَاتِحُو الْمَدِينَةِ

- İsim Tamlaması İsim Cemi Müzekker İsim
- مُسْلِمُو اَلْبَلَدِ اَلْبَلَدُ مُسْلِمُونَ
- مُسْلِمي اَلْبَلَدِ اَلْبَلَدُ مُسْلِمِينَ
- Ülkenin Müslümanları
- İsim Tamlaması İsim Cemi Müennes İsim
- مُسْلِماتُ اَلْبَلَدِ اَلْبَلَدُ مُسْلِماتٌ
- Ülkenin Kadın Müslümanları

İsim Tamlaması	İsim	Tesniye Müennes İsim
تِلْمِيذَا المَدْرَسَةِ	المَدْرَسَةُ	تِلْمِيذَانِ
تِلْمِيذَيْ المَدْرَسَةِ	المَدْرَسَةُ	تِلْمِيذَيْنِ

- Okulun iki öğrencisi (-ni, -ne)

İsim Tamlaması	İsim	Tesniye Müennes İsim
تِلْمِيذَتَا المَدْرَسَةِ	المَدْرَسَةِ	تِلْمِيذَتَانِ
تِلْمِيذَتَيْ المَدْرَسَةِ	المَدْرَسَةِ	تِلْمِيذَتَيْنِ

- Okulun iki kız öğrencisi

2- Muzâfu'n-İleyh

Arapçada isim tamlamasının ikinci ögesidir. Yani tamlayandır. Daima mecrûrdur.

Örneğin, Kadir Gecesi لَيْلَةُ الْقَدْرِ

حَبِيبُ التَّوَّابِينَ, نَصْرُ اللهِ, اِخْوَانُ لُوطٍ, خَيْرُ الْبَرِيَّةِ, وَعْدُ اللهِ ,

Muzafun İleyhin Tesniye ve Cem'i Olması

- Kısaca tesniye ve cem'i kelimelerin harf-i cer ile kesralanması kuralına göre harekelenir.

اَلتِّلْمِذَانِ müsennadır ve "iki öğrenci" manasındadır. Bu kelime muzafun ileyh olduğunda, "İki öğrencinin kalemleri" denilmek istendiğinde, أَقْلاَمُ التِّلْمِذَيْنِ şeklinde söylenir. Elif düşer ve cer alameti olarak yerine **cezimli ye** gelir.

نَجَاحُ الْمُجتَهِدِينَ , كُتُبُ الْكَاتِبِينَ , غُرْفَةُ الْمُعَلِّمِينَ ,

Tamlamanın Türleri

Arapça tamlamalar belirtili, belirtisiz ve zincirleme isim tamlaması olmak üzere üçe ayrılır. Tamlamanın belirtili veya belirtisiz oluşu muzâfun ileyh'in yani tamlayanın belirli veya belirsiz oluşuna bağlıdır. Bu öğe belirliyse tamlama belirtili isim tamlaması, belirsizse tamlama belirtisiz isim tamlaması olur. Buna göre tamlamanın anlamı da değişir.

1) Belirtisiz İzafet

بَابُ بَيْتٍ dediğimizde, “bâb” muzaftır. “Beyt” ise muzâfun ileyhtir. Burada “beyt” kelimesi elif-lam takısı olan harf-i tarif ile gelmediğinden, bu izafet, “**belirtisiz bir izafettir**” ve herhangi bir evin kapısı kastedilir.

مَقْصَفُ مَدْرَسَةٍ : okul kantini

مِصْبَاحُ غُرْفَةٍ : oda lambası

2) Zincirleme İsim Tamlaması

- “Allah’ın Peygamberinin sözü” manasında olan قَوْلُ رَسُولِ اللهِ bir zincirleme isim tamlamasıdır.

أَفْرَادُ أُسْرَةِ مَحْمُودٍ Mahmud’un ailesinin fertleri

جُنُودُ رَبِّكَ Rabbinin orduları

- **البَعْثُ بَعْدَ المَوْتِ وَعْدُ اللهِ** **

Ölümden sonra diriliş Allah’ın vaadidir.

* LAFZİ İZAFET:

Türkçede: “Güzel yüzlü” “İlmi faydalı” “Boyu uzun” “Temiz kalpli” “Temiz elbiseli” şeklinde söylediğimiz izafettir. Bu izafetteki Muzaf ve muzafun ileyhin özellikleri, **manevi izafetle** aynıdır. Sadece bir fark vardır; o da **lafzi izafette** muzaf, yerine göre harf-i tarif olan alabilir. Hâlbuki **manevi izafette**, muzaf harf-i tarif almamaktadır. **Lafzi izafette** muzafın harf-i tarif alabilmesinin sebebi şudur: Genellikle **lafzi izafet**, bir isme sıfat olarak gelirler. Muzafları genellikle **ism-i fail, ism-i mef’ul ve sıfat-i müşebbehe** olur… Şu noktaya da dikkat çekmek istiyoruz: **Manevi izafette**, izafetin belirli olabilmesi için **muzafun ileyh** elif-lam takısı alıyordu. **Lafzi izafette** ise, **izafetin** belirli olabilmesi için **muzaf** elif-lam takısı almaktadır.

حَسَنُ الْوَجْهِ güzel yüzlü “yüzü güzel olan” manasındadır. Bu tamlamadaki **izafet**, **lafzi izafettir**. Burada, “hasenu” kelimesi **muzaftır**. “elvech” ise **muzâfun ileyhtir**.

طَاهِرُ الْقَلْبِ temiz kalpli, kalbi temiz olan (kişi)

مُتَوَسِّطُ الْحَالِ orta halli

حَضَرَت عائِشَةُ مُبَكِّرَةً مِنَ المَدرَسَةِ ، ذَهَبَت أَوَّلاً إِلى غُرفَةِ والِدَتِها وَسَأَلَتها : كَيفَ أَنتِ الآنَ يا والِدَتي ؟ أَجابَت والِدَتُها : الحَمدُ لِلَّهِ أَنا الآنَ بِخَيرٍ يا ابنَتي .

أَحضَرَت عائِشَةُ الدَّواء وَالماءَ وقالَت : تَفَضَّلي يا والِدَتي تَناوَلي الدَّواء وَاشرَبي الماءَ ثُمَّ استَريحي وَلاَ تَتعَبي ، سَأُعِدُّ طَعامَ الغَداءِ .

ذَهَبَت عائِشَةُ إِلى غُرفَتِها ، خَلَعَت مَلابِسَ المَدرَسَةِ وَارتَدَت مَلابِسَ البَيتِ ، ثُمَّ دَخَلَت المَطبَخ وَأَعَدَّت طَعامَ الغَداءِ ، وَضَعَت عائِشَةُ الغَداءَ عَلَى المائِدَةِ وَنادَت : الغَداءُ جاهِزٌ عَلى المائِدَةِ .

SIFAT TAMLAMASI

- Birşeyin nasıl olduğunu gösteren kelime sıfattır. Küçük, büyük, güzel gibi.
- Arapça'da bir ismi ya da varlığı sıfatlamak için önce o sıfatlanacak isim ya da varlık yazılır. Sonra yanına sıfat konur. Sıfatlanan yani vasfedilen, anlatılan kelimeye **Mevsûf** denir. Zamirlerden ve özel isimlerden başka bütün isimler sıfat olabilir.

قَلَمٌ كَبِيرٌ Büyük kalem اَلْوَلَدُ الْكَبِيرُ Büyük çocuk

Sıfat – mevsuf arasında şu dört uyum aranır:

1- Marifelik- Nekralık

اَلْقَلَمُ الْجَدِيدُ yeni kalem

عَذَابٌ عَظِيمٌ büyük (bir) azap

2- Müzekkerlik- Müenneslik

هَذاَ مَسْجِدٌ جَمِيلٌ Bu güzel bir mesciddir. (mz)

طَالِبَةٌ نَاجِحَةٌ Başarılı bir kız öğrenci. (me)

مَدْرَسَةٌ جَمِيلَةٌ Güzel bir okul.

طَالِبٌ نَاجِحٌ Başarılı bir öğrenci.

حَدِيقَةٌ كَبِيرَةٌ Büyük bir bahçe.

- İnsanlara ait kırık bir çoğul (cemi teksir) genel

olarak eğer mevcut ise kırık bir sıfat alır, aksi halde kurallı bir sıfat alır.

- شُيُوخٌ كِبارٌ Büyük yaşlılar
- شُيُوخٌ مُخْلِصونَ İhlaslı yaşlılar

- Müennes şahıslara ait çoğullar kurallı dişil çoğullar alır.
- بَنَاتٌ كَبِيرَاتٌ Büyük kızlar
- نِساَءٌ مُخْلِصاَتٌ İhlaslı kadınlar

- Kur’an’da bütün kurallı dişil çoğullar (cemi müennes sâlim) ve hatta cansız eşyalar tam uyuşma düzeninde sıfat alabilmektedir.
- آياتٌ بَيِّناتٌ Açık işaretler
- Fakat günümüz Arapça’sında Kur’ân’dan farklı olarak, insanların dışındaki (eşyalara ait) çoğullar, daha ziyade eksik uyuşma gösterir. İnsanlar dışındaki şeylere ait olan çoğullar eksik uyuşmalı sıfat alır, yani sıfat müfred münnestir.
- مُدُنٌ كَبيرَةٌ Büyük şehirler **(cem’i – müfred)**
- بُيُوتٌ صَغِيرَة Küçük evler **(cem’i – müfred)**

3- Sıfat mevsufa sayı cihetinden uyar.

Mevsûf müfred ise sıfat da müfred, mevsûf tesniye ise sıfat da tesniye, mevsûf cemi ise sıfat da cemi (çoğul) olur.

اِمْرَأَةٌ مُؤْمِنَةٌ mü'min bir kadın.

رَجُلٌ مُؤْمِنٌ mü'min bir adam.

اِمْرَأَتَانِ مُؤْمِنَتَانِ iki mü'min kadın.

رَجُلَانِ مُؤْمِنَانِ iki mü'min adam.

نِسَاءٌ مُؤْمِنَاتٌ mü'min kadınlar.

رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ mü'min erkekler.

- مَدْرَسَةٌ جَمِيلَةٌ Güzel bir okul
- مَدْرَسَتَانِ جَمِيلَتَانِ Güzel iki okul
- مَدَارِسُ جَمِيلَاةٌ Güzel okullar
- مَدَارِسُ جَمِيلَةٌ Güzel okullar

- اَلْمَدْرَسَةُ الْجَمِيلَةُ ، اَلْمَدْرَسَتَانِ الْجَمِيلَتَانِ

اَلْمَدَارِسُ الجَمِيلَاةُ

4- İ’RAB (HAREKE)

- اَلْبَلَدِ اْلاَمِينِ Emin belde **Mevsuf mecrur, sıfat da mecrur**
- اَلصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ Dosdoğru yol **Mevsuf mansub, sıfat da mansub**
- صُحُفًا مُطَهَّرَةً Tertemiz sayfalar **Mevsuf mansub, sıfat da mansub**
- عَذَابٌ عَظِيمٌ Büyük bir azap **Mevsuf merfu, sıfat da merfu**
- عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ Fışkıran iki kaynak” **Mevsuf mecrur, sıfat da mecrur**
- نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ Tek bir üfürüş **Mevsuf merfu, sıfat da merfu**
- وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ Ölümsüz gençler **Mevsuf merfu, sıfat da merfu**.

- ذَهَبَتْ تِلْمِيذَةٌ صَغِيرَةٌ إِلَى مَكْتَبَةٍ كَبِيرَةٍ

Küçük bir kız öğrenci büyük bir kütüphaneye gitti.

- هُوَ يَمْلِكُ مَكْتَبَةً كَبِيرَةً فِي الْبَيْتِ

O, evde büyük bir kütüphaneye sahiptir.

- تَسْكُنُ جَدَّةُ خَالِدٍ فِي بَيْتٍ جَدِيدٍ

Hâlit'in ninesi yeni bir evde oturuyor.

- يَسْكُنُ جَدُّ خَالِدٍ فِي بَيْتٍ صَغِيرٍ

Hâlit'in dedesi küçük bir evde oturuyor.

- شَرِبَ مُحَمَّدٌ عَصِيراً بَارِداً

Muhammed soğuk bir meyve suyu içti.

* DOLAYLI SIFAT

- Sıfatladığı isme her bakımdan uyan sıfata hakiki sıfat denir (en-Na’tü’l-Hakîkî). Bir de dolaylı sıfat (en-Na’tü’s-Sebebî) vardır ki harekesi kendinden önceki isme uyar ancak kendisi hakiki sıfatın tersine o ismi değil kendisinden sonra gelen ismi vasıflar. Sebebî sıfat daima müfred olur ve mevsûfuna marifelik-nekrelik ve irab (hareke) bakımından uyar. Kendisinden sonraki kelimeye de müzekkerlik ve müenneslik bakımından uyar:

- اِشْتَرَيْتُ صُورَةً جَمِيلَةً إطَارُهاَ Çerçevesi güzel bir resim satın aldım.
- Bu cümlede جَمِيلَةً kelimesi dolaylı sıfattır. Çünkü kendinden önceki ismi değil kendinden sonraki ismi sıfatlamaktadır.
- إطَارُهاَ **kelimesi kendi içinde muzaf muzafun ileyhtir. (Onun çerçevesi)**

- هَذاَ رَجُلٌ عاَلِمٌ عَمُّهُ Bu, amcası alim (olan) adamdır. هَذاَ رَجُلٌ عَمُّهُ عاَلِمٌ Bu adamın amcası alimdir.
- جاَءَ الرَّجُلُ العاَلِمُ عَمُّهُ

Amcası alim adam geldi.

- رَأَيْتُ الرَّجُلَ الْعاَلِمَ عَمُّهُ

Amcası alim adamı gördüm.

- رَأَيْتُ رَجُلاً كَرِيمَةً خالَتُهُ

Teyzesi cömert bir adam gördüm.

- هاتَانِ صُورَتانِ جَمِيلٌ لَوْنُهُماَ

Bu ikisi rengi güzel iki resimdir.

- هَؤُلاَءِ بَنَاتٌ عاقِلَةٌ أُمَّهاَتُهُنَّ

Bunlar anneleri akıllı kızlardır.

- تَكَلَّمْتُ مَعَ رِجالٍ كَثِيرٍ عِلْمُهُمْ

İlimleri çok (olan) adamlarla konuştum.

- Sebebî sıfattan sonraki isim zamirli veya zamirsiz gelebilir. Sebebi sıfattan sonraki isim izafetle mecrûr (isim tamlaması) olduğu takdirde (zamir yerine isim geldiği takdirde) sebebî sıfat tıpkı hakiki sıfat gibi kendisinden önceki mevsûfa her bakımdan uyar:
- رَأَيْتُ رَجُلاً مُهَذَّبَ الْوَلَدِ
- Oğlu terbiyeli bir adam gördüm.
- رَأَيْتُ رَجُلاً حَسَنَ الْخُلُقِ
- Ahlâkı iyi bir adam gördüm.

1 ـ يَسْكُنُ سَعِيدٌ فِي قَرْيَةٍ فِيهَا مُرُوجٌ خَضْرَاءُ تَسْرَحُ فِيهَا حَيَوَانَاتٌ دَاجِنَةٌ كَالْبِغَالِ وَالْحَمِيرِ وَالْخَيْلِ ، وَالْغَنَمِ ، وَالْبَقَرِ .

2 ـ لِأَبِي سَعِيدٍ حِصَانٌ جَمِيلٌ ، قَوِيُّ الْجِسْمِ ، سَرِيعُ الْعَدْوِ ، لَهُ ذَيْلٌ طَوِيلٌ ، وَقَوَائِمُ مَتِينَةٌ .

3 ـ جِلْدُ الْحِصَانِ أَمْلَسُ ، عَلَى عُنُقِهِ سَبِيبٌ كَثِيفٌ . أُذُنَاهُ قَصِيرَتَانِ ، وَعَيْنَاهُ لَمَّاعَتَانِ .

4 ـ يُحِبُّ سَعِيدٌ حِصَانَ أَبِيهِ ، فَهُوَ الَّذِي يُقَدِّمُ إِلَيْهِ الْعَلَفَ وَيَقُودُهُ إِلَى الْعَيْنِ لِيَشْرَبَ .

5 ـ طَلَبَ سَعِيدٌ مِنْ أَبِيهِ أَنْ يُرْكِبَهُ الْحِصَانَ فَوَضَعَ الْأَبُ اللِّبْدَ عَلَى ظَهْرِ الْحِصَانِ وَجَعَلَ السَّرْجَ فَوْقَهُ ، وَشَدَّهُ بِالْحِزَامِ ، وَقَالَ : « اِرْكَبْ يَا سَعِيدُ »

- مُروجٌ ج. مَرْجٌ otlak, çayır, çimenlik, çayırlık
- سَرْحًا سُروحًا َ سَرَحَ otlayarak gezinmek
- دَواجِنٌ ج داجِنَةٌ kümes hayvanları
- بِغالٌ ج بَغْلٌ katır
- حَميرٌ ج حِمارٌ merkep, eşek
- خُيولٌ ج خَيْلٌ at, beygir
- أغنامٌ ج غَنَمٌ koyun
- أبقارٌ ج بَقَرٌ **inek**

- حِصانٌ ج حُصْنٌ — at
- عَدا ـُ عَدْوًا — koşmak, seğirtmek **(koşu)**
- ذَيْلٌ ج ذُيُولٌ أَذْيالٌ — kuyruk
- قائِمَة ج قَوائِمٌ — atın ön ayakları, direk, destek
- مَتِينَةٌ — sağlam
- أَمْلَسُ مَلْساء ج مُلْسٌ — pürüzsüz, düz, tüysüz
- عُنُقٌ ج أَعْناقٌ — boyun
- سَبِيبٌ ج سَبائِبٌ — saç teli, kıl
- كَثِيفٌ ج كَثافٌ — yoğun, sıkı, koyu, sık

- أُذُنٌ ج آذانٌ kulak
- عَيْنٌ ج عُيُونٌ göz, pınar, memba, kaynak
- لَمّاعٌ parlak, ışıltılı
- عَلْفٌ ج أعْلافٌ saman, yem,
- قادَ ـُ قِيادَةً قَوْدًا قِيادً مَقادَةً götürmek, rehberlik etmek, araba sürmek,
- لِبْدٌ ج لُبُودٌ keçe
- سَرْجٌ ج سُروجٌ eyer
- حِزامٌ ج حُزُمٌ kayış, kemer, kuşak

İNNE VE KARDEŞLERİ

Sevgili Kardeşlerim. Biliyorsunuz ki bizler Mübteda ve Haberin önüne geliriz. Onların adını ve irabını değiştiririz. Mübtedayı Mensub, Haberi Merfu ederiz. Artık Mübteda bizim ismimiz, haber de bizim haberimiz olur. Bunlar bizim ortak özelliklerimizdir. Bir de anlam bakımından farklı özelliklerimiz var. Mesela ben tahkik için varım. Habere, Şüphesiz - Muhakkak ki gibi anlamlar katarım. Şimdi size kendimle ilgili bir örnek veriyorum. Ardından hepiniz anlamlarınızı verecek ve birer örnekle pekiştireceksiniz.

Şüphesiz Mü'minler Kardeştir

إِنَّ

Ben umma bildiririm. ...umulur ki, ...ola ki, ...belki manalarına gelirim.

لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

Umulur ki Şükredersiniz

لَعَلَّ

Ben temenni bildiririm. ...keşke, ...ne olaydı manalarına gelirim.

يَا لَيْتَنِي كُنتُ تُرَابًا

Keşke Toprak Olaydım

Sevgili abiciğim. Ben de senin gibi Tahkik anlamı veririm. ...ki, ...dığını, ...eceğini, ...olduğu gibi manalara gelirim. Lakin senin gibi cümlenin başında değil de ortalarda bir yerde bulunurum.

عَلِمْتُ أَنَّ الْبَيْتَ قَرِيبٌ

Evin Yakın Olduğunu Öğrendim

Ben, ...gibi, ...sanki manalarına gelirim. Mübtedanın habere benzediğini anlatırım.

كَأَنَّ الْكِتَابَ أُسْتَاذٌ

Kitap Hoca Gibidir

Ben, genellikle cümle ortasında olurum....ama, ...fakat, ...lakin manalarına gelirim

اَلْحَدِيقَةُ وَاسِعَةٌ لَكِنَّ أَشْجَارَهَا قَلِيلَةٌ

Bahçe Geniştir Fakat Ağaçları Azdır

إِنَّ ve görev bakımından ona benzeyen edatlar isim cümlesi dediğimiz mübtedâ ile haberin önüne gelir, mübtedâ ile haberin adını değiştiririrler. Artık mübtedânın adı;

إِنَّ nin ismi, haberin adı da إِنَّ nin haberi olarak değişir. Bu edatlar isim cümlesinin başına gelip mübtedâ ve haberin adını ve irabını (harekesini) değiştirdikleri için değiştirenler manasında "en-Nevâsıh" اَلنَّواسِح diye adlandırılırlar.

- اللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ Allah ğafûrdur, Rahîm’dir.
- إنّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ Hiç şüphesiz, Allah ğafûrdur (bağışlayandır) Rahîm’dir.
- إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ إِخْوَةٌ Şüphe yok ki mü’minler kardeştir.
- إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ واَسِعَةٌ Şüphe yok ki Allah’ın rahmeti (merhameti) geniştir (boldur).
- إنّ مُحَمداً طالِبٌ Muhammed elbette öğrencidir.
- الأَدَبُ واجِبٌ Edeb gereklidir.
- إنَّ الأَدَبَ واجِبٌ Elbette ki edeb gereklidir.

*__İnne ve benzerlerinin__ __haberleri__ müfred, cümle ya da şibh-i cümle (zarf ya da câr-mecrûrlu cümlecik) olabilir:

- إِنَّ الْبَيْتَ قَدِيمٌ Gerçekten ev eskidir.
- إِنَّهُ وَلَدٌ جَمِيلٌ Muhakkak ki o güzel bir çocuktur.
- إِنَّ هَذَا أَخُو عَلِيٍّ Muhakkak ki bu Ali’nin kardeşidir.

- **Not: Sıfat ve isim tamlamaları müfred kabul edilir.**

- إِنَّ خالَِداً أَبُوهُ غَنِيٌّ

Gerçekten Hâlit’in babası zengindir.

- إِنَّ الْمُسْلِمِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ

Gerçekten müslümanlar Allah’a inanırlar.

- إِنَّ جِبْرِيلَ قَدْ نَزَلَ بِأَمْرِ اللهِ إِلَى الْأَرْضِ

  Muhakkak ki Cibril (a.s.) Allah’ın emri ile yeryüzüne inmiştir.

- **Şibh-i Cümle (Zarf):**
- إِنَّ الْغَيْبَ عِنْدَ اللهِ Muhakkak ki gayb Allah’ın katındadadır (yanındadır).
- إِنَّ قَلْبَ الْمُؤْمِنِ بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصابِعِ الرَّحْمنِ
- Mü’minin kalbi Rahmân’ın parmaklarından iki parmak arasındadadır (Müteşâbih nas).
- **Şibh-i Cümle (Câr-Mecrûr):**
- إِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ
- Muhakkak ki Allah, sabredenlerle beraberdir (2/153).
- إِنَّ اللهَ فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ الْمُخْلِصِينَ
- Allah ihlaslı kullarının kalbindedir.

2) أَنَّ ..ki, ..dığını, ...eceğini, ...olduğu gibi manalarına gelir. Masdar manasını da ifâde eder. إِنَّ başta, أَنَّ cümlenin ortasında gelir.

Ali çarşıya gidendir (gidiyor).

رَأَيْتُ أَنَّ عَلِيًّا ذَاهِبٌ اِلَى السُّوقِ

Ali'nin çarşıya gittiğini gördüm.

- أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللّٰهِ Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahitlik ederim.
- الحَرُّ شَدِيدٌ في الصَّيفِ Yazın sıcaklık şiddetlidir.
- شَعَرتُ أنّ الحَرَّ شَدِيدٌ في الصّيفِ

Yazın sıcağın şiddetli olduğunu hissettim.

- المُجْتَهِدُونَ ناجِحُون دائماً

Çalışkanlar daima başarılıdırlar.

- إعْلَمْ أنّ المُجْتَهِدِينَ ناجِحُون دائِماً

Çalışkanların daima başarılı olduklarını bil.

- أَنَّ isim ve haberiyle birlikte isim cümlesi olarak <u>**mefulun bih, fâil, naib-i fâil**</u> olabilir. Kendisinden önce bu durumları belirleyen bir fiil gelir:
-

  <u>Mef'ûlün bih</u>
- Allah'ın rahmetinin geniş olduğunu idrak ettim.
- يَسُرُّنِي أَنَّكُمْ نَاجِحُونَ فِي الْإِمْتِحَانِ **<u>Fâil</u>**
- İmtihanda başarılı olmanız beni sevindirir.
- سُمِعَ أَنَّ خَالِداً فَازَ فِي السِّبَاقِ **<u>Nâib-i Fâil</u>:**
- Halit'in yarışta kazandığı duyuldu.

- أَنَّ nin başına لِ getirilmesiyle yapılan لِأَنَّ edatı “çünkü, …dığı için” irab bakımından إِنَّ ve kardeşleri gibidir:
- اِبْتَسَمَ مُحَمَّدٌ لِأَنَّ السَّيَّارَةَ حَضَرَتْ

Muhammed gülümsedi çünkü araba geldi.

(Araba geldiği için Muhammed gülümsedi.)

- أَعَدَّتْ زَيْنَبُ الْغَداَءَ لِأَنَّ واَلِدَتَـها مَشْغُوْلَةٌ

Öğle yemeğini Zeyneb hazırladı çünkü annesi meşgul (dür).

(Annesi meşgul olduğu için öğle yemeğini Zeynep hazırladı.)

3) كَأَنَّ gibi, sanki, güya, ..yor gibi, mış gibi, ..casına. ...ecek gibi, ..a benzer manalarına gelir. Mübtedâ'nın habere benzediğini anlatır.

- كَأَنَّ الْكَعْبَةَ قَلْبُ الْعاَلَمِ الْإسْلاَمِيِّ
- Kâbe İslâm âleminin kalbi gibidir.
- كَأَنَّ مَلاَبِسَ الْإِحْراَمِ أَزْهاَرٌ بَيْضاَءُ
- İhram elbiseleri (sanki) beyaz çiçekler gibidir.
- كَأَنَّ الْكِتاَبَ صَدِيقٌ مُخْلِصٌ
- Kitap samimi bir dost gibidir.
- كَأَنَّ الْقَمَرَ مِصْباَحٌ Ay sanki lâmba gibidir.

4) لَكِنَّ ..ama, fakat, lâkin, ancak, ne var ki, şu kadar var ki, manalarına gelir.

- İstidrâke delâlet eder. İstidrâk; söylenen sözden

muhâtabın zihninde doğacak yanlış anlamayı önlemektir. Daha ziyade cümle ortasında olur. Fiillerin önünde لَكِنْ şeklinde sonu cezimli gelir.

- اَلْبَيْتُ جَدِيدٌ لَكِنَّ الْحَىَّ مُزْعِجٌ

Ev yenidir fakat mahalle rahatsız edicidir.

- اَلْحَدِيقَةُ واَسِعَةٌ لَكِنَّ أَشْجارَها قَلِيلَةٌ

Bahçe geniştir, fakat ağaçları azdır.

- وَقَفْتُ فِي الصَّفِّ طَوِيلاً وَلَكِنْ لَمْ يَحْضُرِ الْمُدَرِّسُ

Sınıfta uzun (süre) durdum fakat öğretmen gelmedi.

5) لَيْتَ keşke, ne olaydı, ne olurdu manalarına gelir. Temennî bildirir.

- اَلْجَوُّ مُعْتَدِلٌ الْيَوْمَ Bu gün hava mu’tedildir (ılımandır).
- لَيْتَ الْجَوَّ مُعْتَدِلٌ الْيَوْمَ
- Keşke bugün hava mu’tedil (ılıman) olsa.

- لَيْتَ nin başına ünlem edatı olan يَا eklenirse üzüntü, pişmanlık manası meydana gelir. Olmuş bitmiş şeyler ve mümkün olmayacak arzular için “keşke şöyle olsaydı” “keşke şöyle yapmasaydım” vb. ifadeleri belirtmede kullanılır.
- يَا لَيْتَ أَبَاهُ لَمْ يَضْرِبْهُ Keşke babası onu dövmeseydi.
- لَيْتَهُ **keşke o...** لَيْتَنَا **keşke biz ...** لَيْتَنِي **keşke ben...**
- إِنَّا أَنذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنتُ تُرَابًا
- Biz, sizi yakın bir azabla uyardık. O gün; kişi elleriyle sunduğuna bakacak. Ve kafir: **Keşke ben**, toprak olsaydım, diyecektir. Nebe/40.

6) لَعَلَّ belki, ola ki, ihtimal ki, umulur ki, ..bilir manalarına gelir. Tereccî (umma) bildirir.

- إِنَّ اللهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَاِيتَۤاءِ ذِي الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَۤاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ 16/90

Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayasızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. Size öğüt vermektedir, umulur ki öğüt alıp düşünürsünüz.

- لَعَلَّ الْمُسافِرِينَ قَادِمُونَ الْآنَ
- Belki yolcular şimdi gelmektedir.
- اِذْهَبْ إِلَى الْمُسْتَشْفَى فَلَعَلَّ الطَّبِيبَ يَفْحَصُ لَكَ هُنَاكَ جِسْمَكَ Hastaneye git, belki doktor senin bedenini orada muayene eder.

(إِنَّ) ve Kardeşlerinin Diğer Özellikleri

- (إِنَّ – أَنَّ – كَأَنَّ – لَكِنَّ) mütekellim yâ’sı ile birleştiklerinde nûnu’l-vikâye alabilirler de almayabilirler de;
- (إِنَّنِي – إِنِّي) (أَنَّنِي- أَنِّي) (كَأَنَّنِي- كَأَنِّي) (لَكِنَّنِي – لَكِنِّي)
- لَيْتَ ve لَعَلَّ ise nûnu’l-vikâye alırlar: لَيْتَنِي ve لَعَلَّنِي
- *Muttasıl zamirler inne ve kardeşlerinden biriyle birleşince onların ismi olarak (mahallen) mansûb olurlar:
- إِنَّهُ أَنَّهاَ كَأَنَّك لَكِنَّك لَيْتَنِي لَعَلَّناَ

- إِنَّ الشَّجَرَةَ بَعِيدَةٌ — Ağaç uzaktır.
- إِنَّها بَعِيدَةٌ — Gerçekten o uzaktır.
- إِنَّهُمْ لَعَنُوهُ — Gerçekten onlar onu lanetlediler.
- كَأَنَّهُ نَسِيَ — Sanki o, unuttu.
- اَلْقَمِيصُ رَخِيصٌ لَكِنَّهُ جَمِيلٌ

Gömlek ucuzdur fakat güzeldir.

- قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللهِ و إِنَّهُ جَعَلَنِي نَبِياًّ
- Muhakkak ki ben Allah’ın kuluyum ve O beni bir peygamber yaptı dedi.

إِنَّ ve Kardeşlerinin Etkisiz Olması:

- إِنَّ ve benzerlerinin sonuna مَا harfi geldiğinde ismini nasb haberini ref etmez. Tekrar mübtedâ ve haber gibi okunur. إِنَّ nin sonuna مَا gelince إِنَّمَا ya da ortada gelince أَنَّما'ancak, yalnız' olur ve artık kasr (sınırlandırma) edatı olur.
- إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ Müminler ancak kardeştir (Hucurat/10).
- إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِيَّاتِ Ameller ancak niyetlere göredir (Hadis) .

- Bu edatlar isim cümlesine gelirken, sonlarına
- ماَ gelince fiil cümlesinin başına da gelirler:
- إِنَّماَ أَشْكُو Ben ancak …şikayet ederim (Yusuf, 86)
- كَأَنَّماَ يَقُولُ… Sanki (şöyle) der gibiydi…

EMR-İ HAZIR

- **1)** Sülasi mücerred fiilin muzari gaibe (veya muhatab) müfred sigası alınır.
- **2)** Başındaki muzaraat harfi atılır.
- **3)** Fael fiil sükûn ise başa hemze getirilir.
- **4)** Hemzenin harekesi, aynel fiil damme ise

damme, kesra veya fetha ise kesra ile harekelenir.

- **5)** Fiilin sonu (lâm’el fiil) cezmedilir.

كَتَبَ

تَكْتُبُ ← كْتُبُ ← أُكْتُبُ ← أُكْتُبْ

ذَهَبَ

تَذْهَبُ ← ذْهَبُ ← اِذْهَبُ ← اِذْهَبْ

- **Aşağıdaki fiilleri emr-i hazır yapınız.**

كَتَبَ - ُ Yazdı — خَرَجَ - ُ Çıktı — نَطَقَ - ُ Konuştu

كَسَرَ - ِ Kırdı — نَزَلَ - ِ İndi — جَلَسَ - ِ Oturdu

ذَهَبَ - َ Gitti — ظَهَرَ - َ Ortaya çıktı — قَطَعَ - َ Kesti

عَلِمَ - َ Bildi — شَرِبَ - َ İçti — فَهِمَ - َ Anladı

بَخُلَ - ُ Cimrileşti — صَرُحَ - ُ Saf oldu, açık konuştu

غَضِبَ - ِ Kızdı

EMR-İ ĞAİB

- Muzâri fiilin başına لِ takısı getirilip son harfi cezm yapılır. Cemi müennes ن’u hariç diğer ن’lar düşer.

Cem’	Müsennâ	Müfred	
لِيَكْتُبُوا	لِيَكْتُبَا	لِيَكْتُبْ	Gâib
لِيَكْتُبْنَ	لِتَكْتُبَا	لِتَكْتُبْ	Gâibe
(Onlar) yazsınlar	(O ikisi) yazsın	O yazsın	

*Emr-i gâibin başına فَ – وَ – ثُمَّ harflerinden biri gelirse lâm harfi cezimli okunur ve bu harflerle beraber tek hece olarak söylenir:

ثُمَّ لْيَكْتُبُوا	sonra yazsınlar	وَلْيَكْتُبْ	ve yazsın
فَلْيَكْتُبْ	bunun üzerine, (hemen, akabinde) yazsın		

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلاً وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا ... Tevbe/82

Artık (kazanmakta olduklarının cezası olarak) az gülsünler, çok ağlasınlar.

وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ ماَ قَدَّمَتْ لِغَدٍ ... Haşr/18

Ve (her) nefis, yarın için ne takdim ettiğine baksın...

لِنَقْرَأْ هَذاَ الْكِتاَبَ لِأَنَّهُ مُفِيدٌ Bu kitabı okuyalım çünkü faydalıdır.

*Nefsi mütekellim için emr-i gaib kullanıldığında dilek-teşvik ifade eder.

لِيَقْرَأْنَ الْأَخْباَرَ فِي الْجَرِيدَةِ وَلْيَفْهَمْنَهاَ.

Gazetedeki haberleri okusunlar ve onları anlasınlar.

لَمْ تَكْتُبْ خَدِيجَةُ دَرْسَهاَ فَلْتَكْتُبْ Hatice dersini yazmadı. Hemen yazsın.

*Bu fiillerin emr-i gaibini yapınız.

نظر ـُ فتح - قتل ـُ قرأ - جلس ـِ سكت ـُ

Kane ve Kardeşleri كَانَ وَ أَخَوَاتُهَا

- Fiil başına gelince yardımcı fiil, isim cümlesi başına gelince nâkıs fiil olur. Normalde bir fiilden sonra fail ve meful gelir. Kane den sonra isim ve haber gelir. İsim cümlesinin mübtedasını ismi, haberini de haberi yapar.
- Kane'nin ismi **'merfu'**, haberi **'mensub'** dur.

- Kâne ve kardeşleri **sekiz** adet fiil-i mâzîden oluşur.

Bu sekiz fiili mâzîden her birinin muzâri ile emri de aynı işi yapar. Yani, isim cümlesi olan mübtedâ ve haberin önüne gelip mübtedâyı merfû haberi de mansûb okutur. Bunlara nâkıs (eksik) fiiller de denir. Nâkıs fiil denmesinin sebebi; merfû ismiyle birlikte tek bir mânâ ifâde etmeyip ikinci ismi istemeleridir.

- حَضَرَ الْوَلَدُ Çocuk geldi deyince cümle anlamı

yeterli olur fakat كَانَ الْجَوُّ Hava idi deyince yetmez, mana eksik kalır. Yanına ikinci bir isim ilâve edilerek كَانَ الْجَوُّ بَارِداً Hava soğuk idi deyince mana tamamlanır.

1) كان idi, oldu, olmak, ol” anlamlarına gelir.

- كَانَ عَلِيٌّ طَالِباً Ali öğrenci idi.
- كَانَتْ آعِشَةُ طَالِبَةً Ayşe öğrenci idi.
- أَيْنَ كَانَتْ العَقْرَبُ؟ Akrep nerede idi?
- كَانَ المُدَرِّسُ فِي الفَصْلِ قَبْلَ خَمْسِ دَقَائِقَ

  Öğretmen beş dakika önce sınıftaydı.
- يَقُولُونَ إنَّ الامْتِحانَ سَيَكُونُ في الأَسبوعِ الأَوَّلِ من شَهْرِ رَجَبٍ

Diyorlar ki muhakkak imtihan Recep ayının ilk haftası olacak.

- كُنْتُ مُتْعَباً اليَوْمَ فَلَمْ أَذْهَبْ إلى المَدْرَسَةِ

  Bugün yorgundum, okula gitmedim.
- أُرِيدُ أَنْ أكُونَ مُدَرِّساً Öğretmen olmak istiyorum.
- كُنَّا نَظُنُّهُ بَعِيداً Biz onun uzak olduğunu zannetmiştik.
- أَبِي كَانَ يَعْمَلُ هُنَاكَ Babam orada çalışıyor idi.

من كسر الأصنام ؟

١ - بائع الأصنام

قَبْلَ أَيَّامٍ كَثِيرَةٍ. كَثِيرَةٍ جِدّاً.

كَانَ فِي قَرْيَةٍ رَجُلٌ مَشْهُورٌ جِدّاً.

وَكَانَ اسْمُ هٰذَا الرَّجُلِ آزَر.

وَكَانَ آزَرُ يَبِيعُ الْأَصْنَامَ.

وَكَانَ فِي هٰذِهِ الْقَرْيَةِ بَيْتٌ كَبِيرٌ جِدّاً.

وَكَانَ فِي هٰذَا الْبَيْتِ أَصْنَامٌ، أَصْنَامٌ كَثِيرَةٌ جِدّاً.

وَكَانَ النَّاسُ يَسْجُدُونَ لِهٰذِهِ الْأَصْنَامِ.

وَكَانَ آزَرُ يَسْجُدُ لِهٰذِهِ الْأَصْنَامِ .
وَكَانَ آزَرُ يَعْبُدُ هٰذِهِ الْأَصْنَامَ.

٢ – ولد آزر

وَكَانَ آزَرُ لَهُ وَلَدٌ رَشِيدٌ، رَشِيدٌ جِدّاً.
وَكَانَ اسْمُ هٰذَا الْوَلَدِ إِبْرَاهِيمَ.
وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَرى النَّاسَ يَسْجُدُونَ لِلْأَصْنَامِ.
وَيَرَى النَّاسَ يَعْبُدُونَ الْأَصْنَامَ.
وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَعْرِفُ أَنَّ الْأَصْنَامَ حِجَارَةٌ.
وَكَانَ يَعْرِفُ أَنَّ الْأَصْنَامَ لَا تَتَكَلَّمُ وَلَا تَسْمَعُ.
وَكَانَ يَعْرِفُ أَنَّ الْأَصْنَامَ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ.
وَكَانَ يَرَى أَنَّ الذُّبابَ يَجْلِسُ عَلَى الْأَصْنَامِ فَلاَ تَدْفَعُ
وَكَانَ يَرَى الْفأرَ يَأْكُلُ طَعَامَ الْأَصْنَامِ فَلَا تَمْنَعُ.
وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَقُولُ فِي نَفْسِهِ: لِمَاذَا يَسْجُدُ النَّاسُ لِلْأَصْنَامِ ؟

وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَسْأَلُ نَفْسَهُ: لِمَاذَا يَسْأَلُ النَّاسُ الْأَصْنَامَ؟

٣ – نصيحة إبراهيم

وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَقُولُ لِوَالِدِهِ :
يَا أَبِي، لِمَاذَا تَعْبُدُ هٰذِهِ الْأَصْنَامَ؟
وَيَا أَبِي لِمَاذَا تَسْجُدُ لِهٰذِهِ الْأَصْنَامِ ؟
وَيَا أَبِي لِمَاذَا تَسْأَلُ هٰذِهِ الْأَصْنَامَ؟
إِنَّ هٰذِهِ الْأَصْنَامَ لَا تَتَكَلَّمُ وَلَا تَسْمَعُ !
وَإِنَّ هٰذِهِ الْأَصْنَامَ لاَ تَضُرُّ وَلاَ تَنْفَعُ !
وَلِأَيِّ شَيْءٍ تَضَعُ لَهَا الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ؟
وَإِنَّ هٰذِهِ الْأَصْنَامَ يَا أَبِي لاَ تَأْكُلُ وَلاَ تَشْرَبُ !
وَكَانَ آزَرُ يَغْضَبُ وَلاَ يَفْهَمُ.
وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَنْصَحُ لِقَوْمِهِ، وَكَانَ النَّاسُ يَغْضَبُونَ وَلاَ يَفْهَمُونَ.

İsim cümlesinin başına sadece كَانَ nin gâib müfred mâzî hali gelmez. Çekimli olduğunda كَانَ nin ismi fiille birlikte olur. Ardından haberi gelir. كَانَ ve kardeşlerinin ismi bazen müstetir هُوَ هِيَ gibi fiilin içinde saklı zamir olarak veya كَانَ nin çekimi içinde (كُنْتَ gibi fiil+fâil) olarak da gelebilir.

- كَانَ ياَسِرُ تِلْمِيذاً فِي الْمَدْرَسَةِ الْمُتَوَسِّطَةِ.

  Yâsir ortaokulda öğrenciydi.
- كاَنَتْ مُباَرَاَةً جَمِيلَةً Güzel bir maçtı.
- كُنْتَ مَرِيضاً Hastaydın.
- كُنْتَ مَشْغوُلاً (Sen) meşguldün.

كَانَ nin ismi de haberi de tamlama şeklinde gelebilir. Bu özellikler كَانَ nin diğer benzerleri için de geçerlidir:

كَانَ طَوَافُ الْمُسْلِمِينَ بِالْكَعْبَةِ سَهْلاً أَمْسِ

Müslümanların Kabe'yi tavafı dün kolaydı.

لَمْ يَكُنِ الرَّاعِي مَرِيضاً هَذِهِ الْمَرَّةَ بَلْ كَانَ صَحِيحاً

Çoban bu sefer hasta değildi bilakis iyiydi.

Harf-i cer ya da zarfla başlayan ("var" manası ifade eden) cümle parçası mübtedâ değil öne geçmiş haberdir (haber mukaddem). Var olan şey de muahhar mübtedâ olur. Böylece dolayısıyla كَانَ nin haberi de öne geçmiş haber, كَانَ nin ismi de sonradan gelen isim olmuş olur:

فِي الْغُرْفَةِ رِجالٌ Odada adamlar var.

كَانَ فِي الْغُرْ فِيه رِجالٌ Odada adamlar vardı.

كَانَ مَعَكُمْ فِي ذَلِكَ الْمَكانِ مُدَرِّسُونَ

Sizinle birlikte orda öğretmenler vardı.

كَانَ fiili Allah ile kullanıldığında anlamı zamanla sınırlı değildir. Sadece geçmişi anlatmaz, durumu bildirir ve haberin sonsuz devamlılığını gösterir. كَانَ يَكُونُ ebedidir, ezelidir manalarına da gelir.

كَانَ اللّٰهُ عَلِيماً حَكِيماً Allah bilir ve hakîmdir.

وَ كَانَ اللّٰهُ غَفُوراً رَحِيماً Allah bağışlayıcı ve merhametlidir.

- كَاَنَ nin **mazi, muzari ve emri çekilir**.
- كَاَنَ الجَوُّ حارّا أمْسِ — Dün hava sıcaktı.
- يكونُ العالمُ صالحاً — Alim, salih olur.
- كُنْ صابرا عَلَى المَصائِبِ — Musibetlere karşı sabırlı ol!
- **Kane’nin Muzari Formunda; Cezm halinde bazıları aşağıdaki şekilde kullanılır;**
- تَكُنْ <ــ تَكُ — يَكُنْ <ــ يَكُ
- نَكُنْ <ــ نَكُ — أَكُنْ <ــ أَكُ
- وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَ لَمْ تَكُ شَيْئاً

Sen hiçbir şey değilken seni yarattım.

- Kane’nin haberi zamir şeklinde geldiğinde istenirse bitişik, istenirse ayrı yazılır;

أَخْشَى أَنْ أَكُونَ إِيَّاهُ / أَكُونَهُ

O olmaktan korkuyorum.

- Taaccüb مَا sı ile fiili arasına girdiğinde taaccüb fiilinin manasını maziye çevirir;
- مَا كَانَ أَجْمَلَ رِحْلَتَنَا Yolculuğumuz ne güzel oldu.

2) صَارَ : oldu, dönüştü. Bir halden diğer hale geçmeyi anlatır. صَارَ يَصِيرُ

- اَلثَّوْبُ قَصِيرٌ Elbise kısadır.

صَارَ الثَّوْبُ قَصِيراً Elbise kısa oldu.

- صَارَ الطَّالِبَانِ مُجْتَهِدَيْنِ

İki öğrenci çalışkanlaştı.

- صَارَتِ التِّلْمِيذَتَانِ مَحْبُوبَتَيْنِ İki öğrenci sevilen oldu.

3) أَصْبَحَ :sabah (vakti) oldu, sabahladı

أَصْبَحَ يُصْبِحُ

Haberin sabah vakti gerçekleştiğini ifade eder. Ayrıca esbaha أَصْبَحَ fiili, tam fiil olarak da kullanılır.

- اَلْجَوُّ مُمْطِرٌ — Hava yağmurludur.
- أَصْبَحَ الْجَوُّ مُمْطِراً — Hava yağmurlu oldu.
- اَلْحَدِيقَةُ جَمِيلَةٌ — Bahçe güzeldir.
- أَصْبَحَتِ الْحَدِيقَةُ جَمِيلَةً — Bahçe güzel oldu.
- هُنَّ مُمَرِّضَاتٌ — Onlar hemşiredir.
- أَصْبَحْنَ مُمَرِّضَاتٍ — Onlar hemşire oldular.
- كانَتِ النَصيحَةُ بجمَلٍ اصْبَحَتِ اليَوْمَ بِعَداوَةٍ

Eskiden nasihatin karşılığı bir deve **idi**, bugün ise düşmanlık **oldu**.

4) أَضْحَى : kuşluk (vakti) oldu, kuşlukladı

أَضْحَى يُضْحِي

Bu fiil, haberin kuşluk (duhâ) vakti gerçekleştiğini ifade eder. Ayrıca edhâ أضحى fiili, sâre صار manasında da kullanılır.

- اَلْغَمَامُ كَثِيفٌ — Bulut yoğundur.
- أَضْحَى الْغَمَامُ كَثِيفاً — Bulut yoğun oldu.

(Bulut yoğun olarak kuşlukladı).

اَلشاَّرِعُ مُزْدَحِمٌ — Cadde kalabalıktır.

أَضْحَى الشاَّرِعُ مُزْدَحِماً — Cadde kalabalık oldu.

(Cadde kuşluk vakti kalabalıklaştı).

5) ظَلَّ : gündüz (vakti) oldu, devam etti

ظَلَّ يَظَلُّ

- اَلْغُبَارُ ثَائِرٌ — Toz kalkmaktadır.
- ظَلَّ الْغُبَارُ ثَائِراً — Toz kalkar oldu

(Gündüz toz kalkar halde devam etti) .

- الْأُمُّ صَابِرَةٌ — Anne sabırlıdır.
- ظَلَّتِ الْأُمُّ صَابِرَةً — Anne sabırlı olmaya devam etti.
- ظَلَّ الْمُعَلِّمُ فِي خِدْمَةِ التَّعْلِيمِ

Öğretmen eğitim hizmetinde devam etti.

- ظَلَّتِ الْبَنَاتُ يَلْعَبْنَ فِي الْفِنَاءِ

Kızlar avluda oynamaya devam etti.

6) أَمْسَى : akşam (vakti) oldu, akşamladı

أَمْسَى يُمْسِي

Bu fiil, akşama girdi, erişti, akşamleyin bir iş yaptı, oldu anlamlarında kullanılır.

- **اَلْعَامِلُ مُتْعَبٌ** İşçi yorgundur.
- **أَمْسَى الْعَامِلُ مُتْعَباً**

İşçi yorgun oldu (İşçi yorgun olarak akşamladı).

- **اَلْمُدَرِّسَاتُ سَعِيدَاتٌ**

Öğretmenler mutludurlar.

- **أَمْسَتِ الْمُدَرِّسَاتُ سَعِيدَاتٍ**

Öğretmenler mutlu olarak akşamladı.

7) بَاتَ Bu fiil, haberin gece boyunca gerçekleştiğini ifade eder. **بَاتَ يَبِيتُ**

- بَاتَ اَلْوَلَدُ مَرِيضًا — Çocuk geceleyin hasta oldu. (Geceyi hasta geçirdi.)
- اَلْمَرِيضُ مُتَأَلِّمٌ — Hasta acı çekmektedir.
- بَاتَ الْمَرِيضُ مُتَأَلِّماً — Hasta acı çeker oldu. (Hasta acı çekerek geceledi.)

8) لَيْسَ Değildir. Önemi kuvvetlendirilmek istenirse haberin başına “bi” harfi konur.

- اَلْخَادِمُ قَوِيٌّ — Hizmetçi güçlüdür.
- لَيْسَ الْخَادِمُ قَوِياًّ — Hizmetçi güçlü değildir.
- لَيْسَ الْعَامِلُ نَشِيطاً — İşçi çalışkan değildir.
- هَلِ الشَّارِعُ مُزْدَحِمٌ — Cadde kalabalık mıdır?
- لاَ ، هُوَ لَيْسَ مُزْدَحِماً — Hayır, o kalabalık değildir.
- إِنَّكِ لَسْتِ نَادِمَةً — Gerçekten pişman değilsin.
- إِنَّنِي لَسْتُ فَقِيراً — Gerçekten ben fakir değilim.
- لَيْسَ الوَلَدُ بِطَالِبٍ — Çocuk **kesinlikle** öğrenci değildir.

- Zamirler Leyse’ye “Mazi Fiil”in bitişik zamirleri gibi bitişir.
- لَيْسَ ، لَيْسَتْ ، لَيْسُوا ، لَسْنَ ، لَسْتَ ، لَسْتِ ، لَسْتُمْ ، لَسْتُنَّ ، لَسْتُ ، لَسْنَا
- آمِنَةُ لَيْسَتْ بِطَبِيبَةٍ Emine doktor değildir.
- لَسْتَ بِكَبِيرٍ Sen büyük değilsindir.
- لَسْتُ مُدَرِّسًا Ben öğretmen değilim.

- لَيْسَ fiili ile yapılan cümlelerde haber kısmı iki şekilde gelir:

1- Mansûb durumda;

- لَسْتَ مُؤْمِناً Sen mü'min değilsin.
- إِنَّهُمْ لَيْسُوا مُؤْمِنِينَ Onlar mü'min değiller.

2- Manayı te'kîd için بِ harfi cerine bağlı mecrûr olarak;

- لَيْسَ هَذاَ شَيْئاً Bu bir şey değildir.
- لَيْسَ هَذاَ بِشَيْءٍ Bu hiçbir şey değildir.
- أَ لَيْسَ اللّٰهُ بِرَبِّكُمْ Allah sizin Rabbiniz değil mi?
- أَلَيْسَ اللّٰهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ Allah kuluna kâfi değil mi? 39/36

- Leyse’ye benzeyen edatlar denen إِنْ ماَ لاَ لاَتَ mübtedâ ve haber cümlesinin başına getirilerek kullanılmakta لَيْسَ gibidir. Hepsi de “yok, değil” manasınadır.
- إِنْ : لَيْسَ gibi görev yapar, ismini ref, haberini nasbeder. İsmi belirli veya belirsiz olarak gelebilir.
- إِنْ رَجُلٌ قاَئِماً. Adam ayakta değildir.
- إِنْ زَيْدٌ قاَئِماً Zeyd ayakta değildir.

- مَاَ Hem Belirli Hem Belirsiz İsme Gelir:
- مَاَ أَحَدٌ خَيْراً مِنْكَ Senden hayırlı kimse yoktur.
- مَاَ هَذَاَ مُهْمِلاً Bu ihmal edilmiş değildir.
- مَاَ هَذَاَ بَشَراً Bu bir beşer değildir.
- لاَ Yalnız Belirsiz İsmin Başına Getirilir. لَيْسَ gibi kullanıldığı azdır.
- لاَ أَحَدٌ خَيْراً مِنْهُ Ondan hayırlı bir kimse yoktur.
- لاَ رَجُلٌ هاَرِباً Kaçan adam yoktur.

لاَتَ en-nâfiye ve لَيْسَ manasındadır. İsmini ref, haberini nasbeder. Başında bulunduğu isim cümlesinin kısımları zaman isimlerinden biri olur. Ancak kullanıldığı ifadede mübtedâ ile haberi birarada zikredilmez. İkisinden birisi, genellikle mübtedâ لاَتَ nin ismi mahzûf olur (düşürülür), haberi kullanılır.

- اَلْوَقْتُ وَقْتُ نَدَاَمَةٍ Vakit pişmanlık vaktidir.
- لاَتَ وَقْتَ نَدَاَمَةٍ -- لاَ الْوَقْتُ وَقْتَ نَدَاَمَةٍ
- Pişmanlık vakti değildir.
- لاَتَ حِينَ مَنَاصٍ.. (Artık) kurtulma zamanı değildir (Sâd, 3).

- **Ef’âlü’l-İstimrâr** denilen (devamlılık ifâde eden) fiiller de irab bakımından كَانَ ve kardeşleri gibidir. İsim cümlesinin başına geldiği takdirde mübtedâ ile haber üzerinde aynı etkiyi yaparlar. Bir çok gramer kitabında كَانَ ve Kardeşleriyle birlikte zikredilir. Bu fiiller isminin haberiyle nitelenmesindeki sürekliliği anlatır ve şunlardır:

مَا بَرِحَ   مَا فَتِئَ   مَا انْفَكَّ   مَا زَالَ   مَا دَامَ

Hepsi de “halâ, devam ediyor” manasındadır. Mâzî ya da muzâri olarak gelebilirler. Başlarındaki مَا olumsuzluk harfi olmasına rağmen fiile olumsuzluk değil devamlılık manası kazandırır.

- مَا زَالَ الْمَرِيضُ حَيًّا — Hasta hâlâ hayattadır.
- لاَ يَزَالُ الْأَطْفَالُ نَائِمِينَ — Çocuklar hâlâ uyuyorlar.
- مَا بَرِحَ الْوَلَدُ مَرِيضاً — Çocuk hâlâ hastadır.
- لاَ يَبْرَحُ الْمَرِيضُ نَائِماً — Hasta hâlâ uyuyor.
- مَا فَتِئَ التَّاجِرُ صَادِقاً — Tacir hâlâ doğrudur.
- لاَ يَفْتَأُ الْجَاهِلُ مُصِرًّا عَلَى عِنَادِهِ
- Câhil inadında hâlâ ısrarlıdır.
- مَا انْفَكَّتِ السَّمَاءُ مُمْطِرَةً Hava hâlâ yağmurludur.
- لاَ يَنْفَكُّ النَّسِيمُ عَلِيلاً Meltem (ılık rüzgar) hâlâ tatlıdır.

- **مادَامَ ...dığı müddetçe:** Kendinden önce gelen cümlenin müddetini kendinden sonraki cümleye bağlar. لَيْسَ gibi yalnız mâzî siygasında bulunur دامَ يَدُومُ da كاَنَ gibi çekim yapılır:
- لاَ تَقْرَأْ ماَ دامَ النُّورُ ضَئِيلاً
- Işık zayıf olduğu müddetçe okuma.
- أَعْبُدُ اللَّهَ ماَ دُمْتُ حَياًّ
- Diri olduğum müddetçe Allah’a ibadet ederim.
- كُلْ ماَ دُمْتَ جاَئِعاً Aç olduğun müddetçe ye.

İSM-İ MEVSÛLLER

- Kendinden sonraki bir cümleyi kendinden önceki bir isme bağlayan kelimedir. Tek başına anlamları yoktur. Kendisinden sonraki cümlenin anlamını …olan, -an, -en, -dığı, -diği gibi eklerle kendisinden önceki isme bağlar. İsm-i mevsûller kendisinden sonra gelen cümleyi kendisinden önceki ismi niteleyen bir sıfat cümlesi konumuna getirirler.
- İsm-i mevsûller, özel (hâs) ve genel (müşterek) olmak üzere iki gruba ayrılırlar.

E R İ L (الْمُذَكَّر)

Çoğul (Cem‘)	İkil (Musennâ)	Tekil (Mufred)	
الَّذينَ	اللَّذانِ	الَّذي	MERFÛ (الْمَرْفوع)
الَّذينَ	اللَّذَيْنِ	الَّذي	MANSÛB VE MECRÛR (الْمَنصوب والمَجْرور)

DİŞİL (الْمُؤَنَّث)

	Tekil (Mufred)	İkil (Musennâ)	Çoğul (Cem‘)
MERFÛ (الْمَرْفوع)	الَّتي	اللَّتانِ	اللَّواتي / اللَّاتي / اللائي
MANSÛB VE MECRÛR (المَنصوب والمَجْرور)	الّتي	اللَّتَيْنِ	اللَّواتي / اللَّاتي / اللائي

- Eril ism-i mevsûllerin tekilleri ve çoğulları mebnîdir, harekeleri veya biçimleri değişmez.
- İkilleri ise mu'rebtir ve ikil bir kelimenin irap biçimiyle irap edilir. Bir başka ifadeyle ikil olan ism-i mevsûllerin ref alâmeti **elif** ا nasb ve cer alâmeti **ye** ي dir.
- Eril ism-i mevsûllerin ikil formlarının yazım biçimindeki tekil ve çoğullar, tek bir "lâm" ile yazılırken, ikiller çift "lâm" ile yazılmaktadır. Dişil çoğullarından اللَّواتي daha sık kullanılırken, اللَّاتي ve اللائي daha az kullanılır.

- حَضَرَ الطِّفْلُ ← رَأَيْتُ الطِّفْلَ في الحَديقَةِ
- Çocuk geldi. ← Çocuğu parkta gördüm.
- حَضَرَ الطِّفْلُ الّذي رَأَيْتُه في الحَديقَةِ
- Parkta gördüğüm çocuk geldi.
- ذَهَبَ الرِّجالُ الَّذِينَ عَمِلْنَا معهُم
- Birlikte çalıştığımız adamlar gitti.
- خَرجَ المريضُ الَّذي اِنْتَظَرَ الطَّبيبَ
- Doktoru bekleyen hasta çıktı.

- İsm-i mevsûllerin kullanıldığı cümleler ism-i

mevsûl, sıla cümlesi ve âid zamir adı verilen bir bütünden oluşur.

- Sıla cümlesi, ism-i mevsûlden sonra gelen cümledir.

İsmi mevsûl kendinden önceki isimle sıla cümlesini birbirine bağlar. Dolayısıyla sıla cümlesi ism-i mevsûlden önceki ismi açıklar, niteler, bir bakıma özelleştirir. **Sıla cümlesinin irâbta yeri yoktur.**

- Âid zamir, sıla cümlesinde nitelenen sözcüğe ait

olan zamirdir. Bu zamir, nitelenen sözcüğün eril, dişil ve sayı bakımından yapısına uygun kullanılır.

(Gördüğüm çocuğu beğendim.) أَعْجَبَنِي الطِّفْلُ الذي رَأَيْتُهُ.

Sıla cümlesi		İsm-i mevsûl	Belirli İsim	
4	3	2	1	
ـــهُ	رَأَيْتُ	الَّذي	الطِّفْلُ	أَعْجَبَني
ʻÂid Zamir				

- أَعْجَبَنِي الطِّفْلُ الذي رَأَيْتُهُ Gördüğüm çocuğu beğendim.
- ذهب الرجل الذى رأيته
- Gördüğün adam gitti.

- Aid bazen yukarıda görüldüğü gibi açık, bazen de örtülü olur.
- نعبد الله الذى خلق السموات والارض
- Gökleri ve yeri yaratan Allah'a taparız Cümlesinde الذى kelimesi ismi mevsul'dür.

خلق السموات والارض sıla'dır. Aid müstetir (örtülü) dür. Sıla, خلق هو السموات والارض demektir. Müstetir هو aid durumundadır.

Hâss İsm-İ Mevsûlun Mubtedanın Sıfatı Olması

- الْمُوَظَّفُ مُتْعَبٌ Memur yorgundur.
- Haber Mübteda
- الْمُوَظَّفُ الَّذِي يَعْمَلُ فِي مَكْتَبِ البَرِيدِ مُتْعَبٌ
- Haber İsm-i mevsûl ve sıla cümlesi Mübteda
- Postanede çalışan memur yorgundur.
- الْمُوَظَّفَانِ اللّذان يَعْمَلانِ فِي مَكْتَبِ الْبَرِيدِ مُتْعَبان
- Postanede çalışan iki memur yorgundur.
- الْمُوَظَّفونَ الّذينَ يعمَلون فِي مَكْتَبِ الْبَرِيدِ مُتْعَبونَ
- Postanede çalışan memurlar yorgundur.

- الكِتابُ **الذي** أَخَذْتُه مِنْ صَديقي هُوَ قِصَّةُ حبٍّ

Arkadaşımdan aldığım kitap bir aşk hikâyesidir.

- الْقِصَّةُ **التي** قَرَأْتهُا أَمسِ كانَتْ مُحْزِنَةً
- Dün okuduğum hikâye üzücüydü.
- الوَلَدانِ **اللّذَانِ** رَأيْتَهما تَوْأمانِ
- Gördüğün iki çocuk ikizdir.
- الفَتاتانِ **اللّتانِ** فازتا بِالجائزةِ مِن كُلِّيَّتِنا
- Ödülü kazanan iki kız bizim fakültedendir.

Hâss İsm-i Mevsûlün Haberin Sıfatı Oluşu

- İsim cümlesinde **mubteda belirli** ve onu izleyen

haber çoğunlukla **belirsiz** olur. Ancak haberin belirli olduğu durumlarda herhangi bir karışıklığa yer vermemek için mubteda ile haber arasına mubteda ile uyumlu bir zamir getirilir. ***Zamîru'l-Fasl*** adı verilen bu zamirin irapta yeri yoktur, yani irap edilmez.

Bu adamdır.

haber Zamirul Fasl Mübteda

- هذا هو الرَّجُلُ الّذي تَحَدَّثْنا عَنْهُ

Bu, kendisinden söz ettiğimiz adamdır.

- هذانِ هما الرَّجُلانِ اللّذانِ تَحَدَّثْنا عَنْهُما

Bu ikisi, kendilerinden söz ettiğimiz adamlardır.

- هؤُلاءِ هُم الرِّجالُ الّذين تَحَدَّثْنا عَنْهُمْ

Bunlar, kendilerinden söz ettiğimiz adamlardır.

- هذه هي الْمَرْأةُ التي تَحَدَّثْنا عَنْها
- Bu, kendisinden söz ettiğimiz kadındır.
- هاتان هما الْمَرْأتانِ اللّتانِ تَحَدَّثْنا عَنْهُما
- Bu ikisi, kendilerinden söz ettiğimiz kadınlardır.
- هؤُلاءِ هُنَّ النِّساءُ اللّاتي تَحَدَّثْنا عَنْهُنَّ
- Bunlar, kendilerinden söz ettiğimiz kadınlardır.

- هَذِهِ هِيَ الْكُتُبُ الَّتي كُنْتَ تَبْحَثُ عَنْهَا
- Bunlar aradığın kitaplardır.
- هذه هي الجامعة التي يَنْتَظِرُ صَديقي أَمامَها
- Bu arkadaşımın önünde beklediği üniversitedir.
- هذا هو القَلَمُ الَّذي اِشْتَرَيْتُهُ
- Bu satın aldığım kalemdir.

- İsm-i mevsûl sıla cümlesiyle birlikte isim cümlesinde mubteda ve haberin sıfatı olabildiği gibi fiil cümlesinde fâilin ya da mef‘ûlun bih’in sıfatı da olabilir.
- حَضَرَ الطَّبيبُ الذي فَحَصَ الطَّالبَ المريضَ
- Hasta öğrenciyi muayene eden doktor geldi.
- حَضَرَ الطَّبيبانِ اللّذانِ فَحَصَا الطالبَ المريضَ
- Hasta öğrenciyi muayene eden iki doktor geldi.
- رَأيْتُ الطَّالِبَ الّذي يَتَكَلَّمُ الْعَرَبيَّةَ
- Arapça konuşan öğrenciyi gördüm.

İsm-i Mevsûlün Mubteda Olarak Kullanılması

- Cümle doğrudan ism-i mevsûl ile başlarsa, bu durumda ism-i mevsûlün kendisi cümlenin mubtedası olur ve sıla cümlesi doğrudan kendisini niteler.
- Acımayana acınmaz. الَّذي لا يَرحَمُ لا يُرحَمُ
- İnananlar doğru söyledi. الَّذِينَ آمَنوا صَدَقُوا
- Annemi muayene eden, becerikli bir doktordur. الَّتي فَحَصَتْ أُمي هي طَبيبةٌ ماهرةٌ
- Bu raporu yazan iki kadın, müdürdür.
- اللّتانِ كَتَبَتا هذا التَّقريرَ هما مُديرَتانِ

İsm-i Mevsûlün Haber Olarak Kullanılması

- Hâs ism-i mevsûlün haber olarak kullanılması

durumunda baştaki mubteda ile kendisi arasına mubteda ile uyumlu bir zamîru'l-fasl gelmelidir. Bu tarz cümlelerin çevirisinde haber olan ism-i mevsûl ve onu niteleyen sıla cümlesi sanki cümlenin öznesi gibi değerlendirilir ve imek fiilleri (-dir, -dır) mubtedanın sonuna getirilir.

Eve bakan annemdir. أُمِّي هي الَّتي تَرْعَى الْبيتَ

الجُنودُ هم الّذِينَ يَحْمونَ الوطنَ

Vatanı koruyanlar askerlerdir.

İsm-i Mevsûlün Harf-i Cerden Sonra Gelmesi

- سَلَّمْتُ عَلى الذينَ يَقِفونَ على البابِ
- Kapıda duranlara selam verdim.
- عَليْكَ أنْ تعامِلَ الناسَ بِالَّتِ هِيَ أحْسَنُ
- İnsanlara en iyi olanla muamele etmen gerekir.
- لا تَبْحَثْ عن الذي تَرَكَنَا
- Bizi terkedeni arama.

Genel İsm-i Mevsûller (Müşterek İsm-i Mevsûller)

- Bu gruptaki ism-i mevsûller, özel (hâs) olanlardan farklı olarak tekil, ikil, çoğul, eril ve dişil için tek bir lafzı olan ism-i mevsûllerdir. Bu nedenle bunlara “Müşterek”, yani ortak ism-i mevsuller de denir. Bu ism-i mevsûller daha önce soru edatı olarak gördüğümüz مَنْ ve ما edatlarıdır.
- مَنْ insanlar (âkil) için kullanılırken, ما diğer varlıklar, hayvan ve cansızlar (gayr-i âkil) için kullanılır. Bu ism-i mevsûller, hâs olanlardan farklı olarak cümlede hiç sıfat olarak bulunmayıp mubtedâ, haber, fâil, mefulün bih veya mecrûr isim gibi cümlenin bir ögesi olarak bulunurlar. Mebnî olduklarından irapları cümledeki yerine göre ya **MAHALLEN** **merfû**, ya mahallen **mansûb**, ya da mahallen **mecrûr** olur.

- مَنْ لا يَرحَمُ لا يُرحَمُ (mübteda)
- Merhamet etmeyene, merhamet edilmez. (Hadis)
- مَنْ آمَنَ باللهِ لا يَكْذِبُ
- Allah’a inanan yalan söylemez.
- الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ المُسْلِمون مِنْ لِسانِهِ ويَدِهِ (Haber)
- Müslüman, Müslümanların elinden ve dilinden emin oldukları kişidir. (Hadis)
- الأُسْتاذُ مَنْ أَعْرِفُهُ جيِّداً
- Hoca, iyi tanıdığım biridir.

- اِسْتَقْبَلَنِ فِ الْفُنْدُقِ مَنْ يَتَكَلَّمُ التُّرْكِيّةَ (Fail)
- Otelde beni Türkçe konuşan kişi (eril) karşıladı.
- فَرِحَ مَنْ رأى أُسْتاذَنا هُنا
- Hocamızı burada gören sevindi.
- أُحِبُّ مَنْ يعمَلُ بإخْلاصٍ (*Mef'ûlun Bih*)
- اِتَّقِ شَرَّ مَنْ أَحسَنْتَ إليه (*Mecrûr*)
- İyilik ettiğin kişinin kötülüğünden sakın.
- التّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لا ذَنْبَ لَه
- Günahtan tevbe eden günahsız biri gibidir. (Hadis)

2) ما

- Cansız varlıklar ve hayvanlar (gayr-ı âkil) için kullanılan ما ism-i mevsûlü de tıpkı insanlar için kullanılan مَنْ ism-i mevsûlü gibi cümlede mubtedâ, haber, fâil, mef ‘ûlun bih, muzâfun ileyh konumunda olabilir veya harf-i cerden sonra kullanılabilir. Kendisi mebnîdir, değişmez, bu yüzden irâbı hep mahallen yapılır.
- ما عِنْدَ اللهِ باقٍ *(Mubteda)*
- Allah katında olan kalıcıdır (*Nahl.96)*
- ما فَعَلْتَهُ حَسَنٌ Yaptığın iyidir.

- خَيْرُ الْعِلْمِ ما يَنْفَعُ النَّاسَ (Haber)
- İlmin en hayırlısı insanlara yarar sağlayanıdır.
- الحُلْمُ ما يَراه النائِمُ
- Rüya, uyuyan kişinin gördüğü şeydir.
- حَدَثَ ما لمْ يَكُنْ في الحِسابِ **(Fail)**
- أَعْجَبَني ما اشْتَرَيْتَهُ
- Satın aldığın şey hoşuma gitti.
- ظَهَرَ ما كان يَكْتُمُهُ
- Sakladığı şey ortaya çıktı.

- اِقْرأْ ما في الكتابِ Kitaptakini oku. (***Mef'ûlun Bih***)
- لَنْ أَفعَلَ مَا يُسِيءُ إِلَيْكَ أبَداً
- Seni üzecek bir şeyi asla yapmayacağım.
- سَأَحْفَظُ ما أَسْمَعُهُ في الدَّرْسِ
- Derste duyduğumu ezberleyeceğim.
- هذا النجاحُ فَوْقَ ما تَوَقَّعْتُهُ (***Mecrûr***)
- Bu başarı, beklediğimin üstünde.
- أَشْكُرُكَ عَلَى مَا قَدَّمْتَ لِ مِنْ خِدْمَةٍ
- Bana sunduğun hizmetten dolayı sana teşekkür ederim.

İRAB ÖRNEKLERİ

- مَنْ آمَنَ باللهِ لا يَكْذِبُ
- هؤلاءِ مَنْ أَخْلَصُوا في عَمَلِهِمْ
- جاءَ إلى الْفُنْدُقِ مَنْ يَتَكَلَّمون التُّرْكِيّةَ
- أُحِبُّ مَنْ يَعْلَمُونَ بإخْلاصٍ
- اِتَّقِ شَرَّ مَنْ أَحسَنْتَ إليه
- ما فَعَلْتَهُ حَسَنٌ

- Allah’a inanan yalan söylemez.
- Bunlar işlerini iyi yapanlardır
- Otele Türkçe konuşanlar geldi.
- Dürüst çalışanları (eril-çoğul) severim.
- İyilik ettiğin kişinin kötülüğünden sakın.
- Yaptığın iyidir.

KAYNAKÇA

- *Arapça 1-2-3 Anadolu Üniversitesi AÖF 2018*
- *İlahiyat Fakülteleri İçin Arapça'ya Giriş 1-2 Musa Yıldız 2012*
- *Arapça Dilbilgisi Oktay Yılmaz 2009*
- *Mucmua't-un Nahvi*
- *Arapça İrab ve Gramer Teknikleri Hüseyin Tural 2019*
- *Arapça İsim ve Fiilerin Çekimi (Arapça) Ahmet Tural*
- *Arapça İsim ve Fiilerin Çekimi (Türkçe) Ali Kara*
- *Avamil Zehra Seven*
- *Sarf ve Nahiv Mustafa Meral Çörtü*
- *Arapça Dilbilgisi* Anadolu İmam-Hatip Lisesi 9. Sınıf 2015
- Nizameddin İbrahimoğlu Hitit Üniversitesi - Arapça Okutmanı

- *https://www.kuranarapcasi.com*
- https://fasiharapca.com
- https://arapdili.emsile.com/
- https://www.arapcaokulu.com/
- https://www.arapcakampus.com/
- https://arapcagramer.com/
- https://www.arapcadeposu.com/
- https://arapcaokulu.wordpress.com
- https://arapdili.emsile.com
- https://www.biiznillah.com/
- https://gunlukarapca.com/
- https://www.isa-sari.com/arapca-klavye/
- https://tasrif.reverso.net